

Marechaussee Contact

1

2025

Marechaussee Contact 26e jaargang | nummer 1 Februari 2025

Marechaussee Contact is een uitgave van Stichting Marechaussee Contact en verschijnt tweemaandelijks.

Aan de inhoud wordt veel zorg besteed, echter noch de stichting noch de redactie aanvaardt enige aansprakelijkheid voor eventuele fouten en/of onvolkomenheden. Door derden aangeleverde inhoud geeft niet noodzakelijk de mening van de stichting of de redactie weer. De redactie behoudt zich het recht voor door derden ingezonden kopij aan te passen, in te korten, of niet te plaatsen.

Voor het overnemen van artikelen, gedeelten daarvan en/of foto's is toestemming van de redactie vereist. Na verkregen toestemming dienen de bron, de artikelkop en de naam van de auteur te worden vermeld.

Redactie

Willem Geense
Gert Janssen
Evert Jan Kasteel (tekstredactie)
Eric Koopman
Cees Lindenberg
Henk Rijke (voorzitter)
Kees Poelma
Henk Westland (coördinatie & eindredactie)

Aan dit nummer werkten mee

Arthur van Looij
Frans Meijer
Joop Rump

Contact met de redactie

Postbus 125, 7590 AC Denekamp
t.a.v. Redactie Marechaussee Contact
redactie@marechausseecontact.nl

Wijzigen van adresgegevens / opzeggen

begunstigersadministratie@marechausseecontact.nl
(zie verder pagina SMC-informatie bij administratie en werving)

Vormgeving

Pleun van der Linde,
Persmanager, Den Haag

Druk

Wilco BV, Amersfoort

Aanleveren kopij voor een volgende uitgave

Voor het aanleveren van kopij graag eerst contact opnemen met de redactie.

3	Observaties
4	Agenda Activiteiten voor en door (oud-)marechaussees
5	Nestelpennen Nieuwe voertuigen voor Frontex Uitspraak in zaak Toon Brood Zesde lichting persoonsbeveiligers start met opleiding
6	Museum Marechaussee mag (weer) museaal gezien worden
8	Uitgelicht 50 jaar Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten Deel 1: Het gat van Spronk
12	1940-1945 Bevrijd, maar gevaar loert nog steeds
14	Huis vol foto's De wachtbrigade uit vervlogen jaren
16	Op missie Operationeel leidinggeven Commandant van een Police Mentoring Team
20	Reservisten Een fietstochtje
21	Anekdote Conducteur – agent – marechaussee
22	Veteranen Eerbetoon aan Jacco Westendorp
24	Veteranen PTSS onder controle... en dan terug naar Bosnië
26	Vrienden van het museum Nijmegen 1981 'Grootschalig geweld'
28	Voor u gelezen 'Het is maar tijdelijk'
29	SMC Whats in a name Financiële tegemoetkoming reünies Regio ALERT
30	Personalia
31	SMC-informatie

Correctie op papieren versie:

- pag. 10, bijschrift foto boven: de naam Kuiper verbeterd;
- pag. 11, bijschrift foto boven: woord afscheidscadeau verbeterd;
- pag. 14, 1e alinea, 2e regel: woord 'zoals' ingevoegd;
- pag. 30, rectificatie verwijderd (is gecorrigeerd in de digitale versie van MC 2024-56).

Foto omslag:

Nationaal Militair Museum, presentatie KMar
'Gezien en Ongezien'

Foto: Mediacentrum Defensie | Jasper Verolme

Het zal u niet ontgaan zijn, dit jaar vieren wij tachtig jaar bevrijding en herdenken wij de slachtoffers en de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. Het aantal daadwerkelijke getuigen van die Tweede Wereldoorlog neemt zienderogen af en daarmee verstomt als we niet oppassen hun getuigenis. Zeer indrukwekkend waren de woorden die scheidend voorzitter van het Auschwitz-comité Jacques Grishaver in zijn toespraak bij de Nationale Holocaust Herdenking sprak: "De Holocaust begon niet met gaskamers, maar met woorden, met het normaliseren van uitsluiting, met haatdragende retoriek."

Zo zou je ook kunnen stellen dat het begin van de Tweede Wereldoorlog niet begon met oorlogsverklaringen en -handelingen, maar met het vanuit een democratie stichten van een absolute dictatuur zonder tegenmacht. Signalen die pas later werden geduid en begrepen.

De Nederlandse dichter en toneelschrijver Bredero had als lijfspreuk en levensmotto 'het kan verkeren'. Daarmee werden de wisselvalligheden van het leven bedoeld, dat glanzende euforie zomaar kan omslaan in zwart pessimisme. Het kan verkeren is berustend, maar ook waarschuwend: wees alert en voorbereid.

De decennia na de Tweede Wereldoorlog kenmerken zich na een aanvankelijke alertheid door berusting en soms naïviteit. Welvaart werd als maakbaar beschouwd, vrede en veiligheid als vanzelfsprekend. Hoe kan dat anders als je woorden, gebeurtenissen en signalen niet herkent. Maatschappelijke weerbaarheid wordt nu geadviseerd en gevraagd door hoge militairen en politici, terwijl een snelgroeiend deel van onze maatschappij geen idee heeft waartegen we ons dan moeten verweren. De getuigenissen en lessen uit het verleden vervagen, als we niet oppassen, met de snelheid van het licht. Soms hoor ik zelfs leiders verkondigen dat omzien er niet meer toe doet en de blik enkel op de toekomst gericht moet zijn. Maar als je het verleden niet (er)kent, weet je ook niet hoe de toekomst eruit moet zien. Weerbaarheid vragen lijkt nu op het adviseren warme kleding te gaan dragen, terwijl je niet (meer) weet hoe intense kou aanvoelt.

Het zijn niet de adviezen van (hoge) militairen of politici, die leiden tot een hogere weerbaarheid. Weerbaarheid stelt enkel iets voor als het van 'binnenuit' komt, als het intrinsiek is. De (oog)getuigenissen zijn cruciaal en dienen op allerlei manieren, zelfs als de getuigen ons ontvallen, bewaard te blijven. We hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid het verleden impact te laten hebben op jongere generaties, zodat zij beseffen waartegen de maatschappij weerbaar moet zijn. Dat begint bij het besef dat je onderdeel bent van die maatschappij, niet enkel als afnemer ook als leverancier. Je maakt vrijwillig deel uit van de samenleving, maar niet vrijblijvend.

Ook SMC zet zich in om de getuigenissen uit het verleden levend te houden. De (niet-)actief dienenden, veteranen, dienstplichtigen en burgers van de KMar en haar voorgangers benutten iedere dag om de waarde van vrede en veilig-

“Het kan verkeren”

heid onder de aandacht te brengen en te concretiseren. Dit blad getuigt van gebeurtenissen waar SMC de KMar in het algemeen en u in het bijzonder heeft vertegenwoordigd. Het zit weer vol met verhalen uit heden en verleden en levert daarmee een substantiële bijdrage aan ons broodnodige collectief geheugen. De vaak persoonlijke verhalen zijn het waard verteld en gelezen te worden om te beseffen dat niets vanzelfsprekend is en berusten geen optie is. Jaap Vijge confronteert ons met de werkelijkheid van een land in crisis en met zijn ervaringen als commandant van een Police Monitoring Team. Hoe het (onvolledig) voorbereiden en functioneren in oorlogsomstandigheden gecombineerd met gebrekkige nazorg, kan leiden tot een persoonlijke crisis vertelt Vincent van de Vuurst.

Henk Rijke doet verslag van de opening van de KMar presentatie 'Gezien en Ongezien' in het Nationaal Militair Museum. Anders dan bij de andere krijgsmachtdelen die vooral zichtbaar zijn door grote wapensystemen en materieel, laat de KMar hiermee zien dat het werk vooral gaat om de mensen die het doen. Passend in de boodschap dat vrede en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. Kortom weer een mooie uitgave van Marechaussee Contact met artikelen waaruit u zo nodig kunt putten om anderen te overtuigen dat berusten geen optie is.

Iedere keer dat uw verjaardag aanstaande is, ontvangt u van ons een kaartje om te laten weten dat wij aan u denken. Langer dan menig een zich kan herinneren, werd dit verzorgd door vrijwilligster Renske Scholte-Enklaar. Op haar verzoek hebben we gezocht naar een opvolger. Ik wil Renske, mede namens u allen, van harte bedanken voor haar tomeloze inzet. Ik wens Jan Suurd veel succes!

André Peperkoorn EMPM
Generaal-majoor b.d.
Voorzitter Stichting Marechaussee Contact

Donderdag 6 maart 2025

Regiobijeenkomst Zuid-Holland (postactieven)

Locatie: Restaurant De Hoofdwacht, Brielle (13.30-16.30)

Contact: regio.kmar.zhz@gmail.com

Dinsdag 25 maart 2025

Regiobijeenkomst Twente (postactieven)

Locatie: De Abdij, Oldenzaal (14.00-17.00)

Contact: jan Zuidersma@gmail.com | hejolak@gmail.com

Donderdag 27 maart 2025

Regiobijeenkomst Amsterdam – Noord-Holland (postactieven)

Locatie: Soos KMar, Amsterdam (15.30-18.30)

Contact: Renee de Weeger | reneedeweeger@gmail.com

Woensdag 9 april 2025

Reünie beroepslichting 65-5

Na een succesvolle reünie in 2023 organiseren Herman Juurlink en Jaap Franken in 2025 opnieuw een reünie. Het is dan 60 jaar geleden dat zij opkwamen.

Contact: Herman | 06-30148088 | herenber@zeelandnet.nl

Vrijdag 11 april 2025

Regiobijeenkomst Zeeland (postactieven)

Locatie: Bevrijdingsmuseum Nieuwdorp (13.00-17.00)

Contact: Nico Maes | nicolaasmaes@gmail.com

Woensdag 16 april 2025

Regiobijeenkomst Amersfoort – Utrecht (postactieven)

Locatie: Eetcafé 't Houteveen, Hooglanderveen (14.00-17.00)

Contact: Monique Hekman-Landwier | 06-18861728 | m.hekman.landwier@mindef.nl

Dinsdag 22 april 2025

SMC bezoekt IJssellinie

De Reüniecommissie Marechaussee Contact organiseert een bezoek aan de IJssellinie nabij Olst. Deze IJssellinie was een waterlinie uit de Koude Oorlog, die ons land moest beschermen tegen een mogelijke Russische invasie. Met het in werking zetten van dit plan zou een 127 kilometer lange en drie tot tien kilometer brede strook land tussen Nijmegen en Kampen onder water worden gezet. Voor info over de IJssellinie, zie www.ijssellinie.nl.

Deelname staat open voor SMC'ers met hun partner, maar ook niet-SMC'ers zijn van harte welkom. Het programma loopt van 11.00 uur tot 16.00 uur. De bijdrage voor SMC'ers met hun partner bedraagt € 15,00 p.p. Niet-SMC'ers betalen € 30,00 p.p. Aanmelden per e-mail of telefonisch. U wordt tijdig geïnformeerd over het programma en de betaling van de eigen bijdrage.

Contact: Gerrit Reloe | 06-30989598 | reuniecommissie@marechausseecontact.nl

Vrijdag 25 april 2025

Regiobijeenkomst Achterhoek (postactieven)

Locatie: Zelhem, buurthuis D'n Draejer (14.00-17.00)

Contact: Geert Biesheuvel | 06-19544465 | geertbiesheuvel@gmail.com

Vrijdag 25 april 2025

Regiobijeenkomst Apeldoorn/Arnhem (postactieven)

Locatie: Schaarsbergen, ECHOS Home (14.00-16.30)

Contact: Robert Pannekoek | 06-30093271 | robert.42gg@live.nl

Donderdag 1 mei 2025

Regiobijeenkomst West-Brabant/België (postactieven)

Locatie: Vliegbasis KLu Gilze-Rijen (12.00-18.00)

Contact: Orlando Ganga | 06- 25166432 | ganga.o@outlook.com

Vrijdag 23 mei 2025

SMC-contactmiddag Badhoevedorp

Deze SMC-contactmiddag wordt georganiseerd voor alle SMC'ers; ook partners en begeleiders zijn welkom. Aanvang 13.30 uur, einde omstreeks 18.30 uur, kosten € 12,50 p.p. inclusief Indische rijsttafel. Niet-SMC'ers zijn ook van harte welkom, zij betalen € 30,00 p.p. Aanmelden bij voorkeur per e-mail of anders telefonisch. Na aanmelding ontvangt u persoonlijk bericht over het programma en overige bijzonderheden. Dieetwensen graag bij de aanmelding aangeven.

Locatie: Koningin Máximakazerne, Badhoevedorp

Contact: Gerrit Reloe | 06-30989598 |

reuniecommissie@marechausseecontact.nl

Donderdag 19 juni 2025

SMC-reünie/herdenking Boerma-Plaizier/MP III

Nadere informatie volgt in MC 2025-2

Locatie: Reünie- en Congresscentrum Kumpulan, Bronbeek, Arnhem

Vrijdag 25 juli 2025

Reünie beroepslichting 66-4

Bert Kleinjan en Walther Hoosemans organiseren deze reünie. De locatie is nog niet bekend. Aanmelden bij Walther.

Contact: walther.hoosemans@hetnet.nl

Dinsdag 12 augustus 2025

Reünie beroepslichting 65-4

60 jaar geleden op 12 augustus 1965 kwam onze lichting op. Ger van Zunderd en Arie Blankert organiseren een reünie.

Contact: gzunderd@gmail.com | ahblankert@gmail.com

Donderdag 13 november 2025

Algemene SMC-reünie Bronbeek

Nadere informatie volgt in MC 2025-2

Locatie: Reünie- en Congresscentrum Kumpulan, Bronbeek, Arnhem

Oproep oud-gedienden District KMar/KLu/BRD

Rene Westerman en Piet Wijkhuijs hebben het voornemen om een reünie te organiseren in oktober 2025 voor alle oudgedienden van District KMar/KLu/BRD. Datum en locatie nog niet bekend.

Contact: kmarbrd@gmail.com

Kijk voor actuele berichtgeving over het al dan niet doorgaan van genoemde bijeenkomsten en reünies op www.marechausseecontact.nl. Ook in de wekelijkse zondagse e-mailnieuwsbrief houden we u op de hoogte.

SCAN ME

Ontvangt u nog geen nieuwsbrief?

Meldt u dan aan op de website of scan de QR-code.

Nieuwe voertuigen voor Frontex

Voor de werkzaamheden voor Frontex heeft de KMar tien nieuwe Toyota Land Cruisers aangeschaft. De voertuigen zijn aangepast voor inzet in grensgebieden en (mede) gefinancierd door de Europese Unie. Binnenkort worden de eerste exemplaren ingezet aan de oostgrens van Europa.

De KMar levert een belangrijke bijdrage aan Frontex. Het Europese grens- en kustwachtagentschap Frontex coördineert de bewaking van de Europese buitengrenzen.

Frontex speelt een essentiële rol bij de versterking van de interne veiligheid

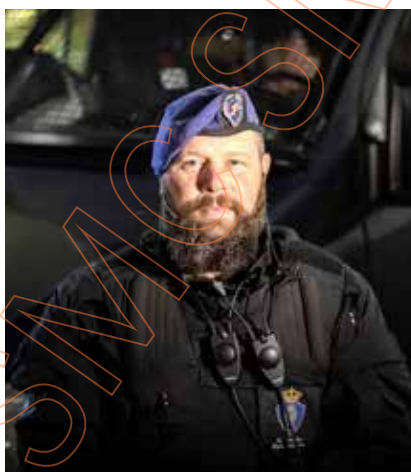
van het Schengengebied door de buitengrenzen te bewaken, door veiligheidscontroles en terugkeeroperaties uit

te voeren en door samen te werken met de nationale autoriteiten en Europol.

Uitspraak in zaak Toon Brood

Op Curaçao was woensdag 29 januari de uitspraak tegen de vier verdachten voor de moord op marechaussee adjudant Toon Brood. De rechtbank heeft de verdachten veroordeeld tot langdurige gevangenisstraffen voor hun rol bij de moord.

Bij de uitspraak in de rechtbank op Curaçao waren veel collega's aanwezig. Sonja, de weduwe van Toon, heeft de uitspraak van het OM in bijzijn van collega's bij Brigade Scheldestromen digitaal bijgewoond. In de nacht van 31 mei op 1 juni 2024

werd Toon Brood op 49-jarige leeftijd doodgeschoten. Het schietincident gebeurde bij een woningoverval van zijn eigen woning. Toon was sinds juli 2022 werkzaam als tweede teamleider binnen het Plan Versterking Grenstoezicht op Curaçao bij Brigade Caribisch Gebied. Daarnaast was hij jarenlang actief als sectiecommandant bij de Landelijke Bijstand Organisatie (LBO). Toon was een toegewijde, gerespecteerde en geliefde onderofficier, bekend om zijn professionaliteit en onvermoeibare inzet. Hij laat een grote leegte achter in onze gelederen.

Zesde lichterijng persoonsbeveiligers start met opleiding

Op het Opleidings-, Trainings- en Kenniscentrum (OTC) in Apeldoorn is de zesde lichterijng persoonsbeveiligers voor het contingent Persoonsbeveiliging Binnenland met hun opleiding gestart. Het is een vakinhoudelijke opleiding die twaalf weken duurt.

Deelnemers worden opgeleid in beveiligingsprocedures en daarmee samenhangende oplossingsgerichtheid, zelfredzaamheid en stressbestendigheid. Vaste onderdelen zijn daarnaast schiet-, rij-, en communica-

tievaardigheden, als ook het kunnen verlenen van medische zorg. De opleiding wordt gelijktijdig geëvalueerd om te zorgen dat deze blijft aansluiten bij de gewenste taakuitvoering. Als de opleiding is afgerond, gaan de persoonsbeveiligers aan de slag bij het contingent Persoonsbeveiliging Binnenland. Dit contingent valt onder het eskadron Hoog Risico Beveiliging (HRB). Onder gezag van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) worden zij door het Landelijk Coördinatiecentrum ingezet op beveiligingsopdrachten.

Marechaussee mag museaal (weer) gezien worden

Opening presentatie 'Gezien en Ongezien' in Nationaal Militair Museum

Het vervulde mij altijd met trots: het stadje Buren binnenrijden en op de Weeshuiswal het imposante Weeshuis zien liggen waar 'onze' geschiedenis in al zijn uitingen lag te blinken. De wapens, de verhalen die na elke hoek of trap opdoken, de galerij met uniformen en zeker ook het panorama waarmee tot voor enkele jaren de parate marechaussee fraai werd uitgebeeld. | Door: Henk Rijke

Best vaak kwam ik in het Marechaussee-museum. Alhoewel het besef groeide dat het gebouw als museum zo zijn uitdagingen kende, het was wel ons plekje. Het was dan ook slikken toen het museum sloot en voor "Het verhaal van de Marechaussee" een plekje gezocht moest worden in het Nationaal Militair Museum (NMM) in Soesterberg. Ik kende de professionaliteit van projectleider Stijn van Susante, maar reed 16 januari toch met gemengde gevoelens naar de opening.

Bij binnenkomst merkte ik al snel dat er deze middag heel wat complimenten uitgedeeld konden worden. Stijn heette ons met een trotse blik welkom. "Het is spannend, maar we kunnen de 300.000 bezoekers die het NMM jaarlijks trekt, echt een mooi beeld geven van de geschiedenis en het werk van de Koninklijke Marechaussee. In de projectopdracht stond de KMar van ná 1945 te tonen. Ik heb gekozen in een klein hoekje daarvan

licht af te wijken, omdat ik vind dat gezien moet worden dat onze geschiedenis toch echt in 1814 begon."

Diversiteit

Stijn is bij de samenstelling van de presentatie uitgegaan van het publiek dat het NMM bezoekt. "De bezoekers hebben uiteraard interesse in het militaire aspect, maar er komen ook heel veel dagjesmensen, toeristen en gezinnen met (kleine) kinderen. Een groot deel van hen heeft geen idee wat de Koninklijke Marechaussee is. Daarom heb ik ervoor gekozen te laten zien wat de KMar is en welke diversiteit aan taken zij uitvoert."

"Dat doen we bijvoorbeeld door bezoekers de ruimte in te lokken met voor iedereen herkenbare beelden. Een figuur in ceremonieel tenue, die kennen mensen van Prinsjesdag en van de paleizen. Maar er staat ook een grensbewaker, zoals je die tegen komt op de luchthavens. Als je

de ruimte dan betreedt, tonen we een filmpje waarin verschillende taken aan bod komen. Ga je daarna rond, dan zie je aspecten uit het brede scala van taken, waardoor bezoekers hopelijk denken 'o, doen ze dat ook!' Ik heb bewust gekozen om zowel blauwe als groene uniformen te tonen en de getoonde objecten lopen ook door de tijd heen."

Canon van de KMar

Met de woorden van Stijn in mijn hoofd betreed ik met plezier de presentatie. Anders dan de huidige taken, die ken ik tenslotte wel, trekt vooral de tijdlijn – de canon van de KMar waarmee de achterwand van de ruimte is gevuld – mijn aandacht. Van de oprichting in 1814, de bewaking van koninklijke verblijfplaatsen, de Tiendaagse Veldtocht, de oprichting van het Korps Politietroepen tot de dienstplicht, ons werk in Nederlands-Indië en Korea en het werk van geheim agent Willem van der Veer,

allemaal heeft het een plek gekregen. Ook de treinkaping, de oprichting van de BSB, de eerste dames in KMar-uniform en het werk tijdens uitzendingen, komen allemaal keurig aan bod. Je zou soms wel van een onderwerp meer (achtergrond)informatie willen hebben dan nu wordt getoond. Wat mij betreft is er in de huidige presentatie te weinig aandacht voor onze voormalige dienstplichtige collega's. Maar ga er dan ook maar aan staan 210 jaar geschiedenis in één ruimte en enkele voertuigen te vatten. Daar heb je eigenlijk een heel museum voor nodig, toch?

Stijn kijkt zelf al vooruit naar volgende stapjes. "Waar ik mij zeker sterk voor maak, is dat de KMar steeds meer geïntegreerd wordt in het NMM. Zo wil ik graag dat de oude Standaard een mooie plek krijgt in de Schatkamer. Het tonen van enkele uniformen van vóór 1945 staat al op de planning. Verder hebben we voor kinderen een missie met een KMar-thema gemaakt en een van onze mini-jeepjes – te besturen door kinderen tot acht jaar – wordt nassaublauw. In de voorjaarsvakantie hebben we de Koninklijke Marechaussee als thema. Met hoofd voorlichting van de KMar is afgesproken dat met enige regelmaat operationele marechaussees lezingen en demonstraties aan onze bezoekers zullen geven. Ook hoop ik dat we eind 2025 een YPR mogen verwelkomen, hoewel ik nog niet durf te zeggen waar die dan in het museum komt te staan." Stijns plannen lijken mij mooie toevoegingen. Trouwens, bij de entree van het museum zouden naast baretten, paraplu's, sjaals e.d. van land- en luchtmacht nassaublauwe gadgets zeker niet misstaan.

Opening

De opening van de permanente presentatie werd verricht door de commandant van de Koninklijke Marechaussee, luitenant-generaal Annelore Roelofs en de directeur-bestuurder a.i. van de Stichting Koninklijke Defensiemusea, Marita Schreur. CKMar benadrukte in haar speech trots te zijn dat de Koninklijke Marechaussee nu in het museum aanwezig is als onderdeel van de militaire geschiedenis van Nederland. Van kleine voorbeelden zoals de zilveren manchetknopen die oud-kolonel Van Houten bij

zijn pensioen cadeau kreeg van de voormalig Duitse keizer Wilhelm tot een levensgrote grenswachter, een motor en een pantserinfanterievoertuig. Ze benadrukte vooral ook het belang van de verhalen over het werk bij de marechaussee.

Gezien en Ongezien

De presentatie is getiteld 'Gezien en Ongezien', verwijzend naar het karakter van het marechausseewerk. De marechaussee is heel zichtbaar op de vliegvelden of tijdens een ceremoniële taak zoals op Prinsjesdag. Ongezien zijn vaak de taken van bijvoorbeeld de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten, forensische opsporing of missies. Bijzonder was de aanwezigheid van de ouders van wachtmeester der 1e klasse Jeroen Severs. Jeroen kwam twintig jaar geleden op 29-jarige leeftijd om het leven tijdens een

patrouille in Irak toen het voertuig waarin hij zat onder vuur werd genomen. In een vitrine in het museum zijn persoonlijke spullen van hem te zien.

Tijdens de opening prees secretaris-generaal van het ministerie van Defensie, Maarten Schurink, de professionaliteit en toewijding die hij bij de marechaussee ziet en stelde dat we die in deze tijd meer dan ooit nodig hebben. Ook mevrouw Schreur was trots en vond dat de marechaussee nu in het museum is thuisgekomen. Voor vele (oud-)collega's is dat wellicht nog even de vraag, maar het moet gezegd worden: voor de vele bezoekers van het NMM is het verhaal van de Koninklijke Marechaussee een prachtige toevoeging aan de collectie. Zoals de foto's tonen: de Koninklijke Marechaussee kan en mag museaal weer gezien worden.

foto's: Gert Janssen

50 jaar Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten

Deel 1: Het gat van Spronk

Dit jaar is het 50 jaar geleden dat de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) werd opgericht. Toen een unieke eenheid, nu een onmisbare schakel in het veiligheidsdomein. Uniek zijn ze altijd gebleven, dus genoeg reden aandacht te besteden aan deze bijzondere eenheid. Oud-BSB-collega Willem Wieman heeft veel BSB-ervaringen vastgelegd met herinneringen van en voor de collega's van het eerste uur. Een bewerking van deze uitgaven – uiteraard in goed overleg met Willem – brengen we u in twee delen. | Door: Henk Rijke

In de vroege ochtend van 5 september 1972 gijzelden leden van de Palestijnse terreurbeweging 'Zwarte September' tijdens de Olympische Spelen in München elf Israëlische sporters. Deze terreuractie kostte uiteindelijk zeventien mensen het leven en was aanleiding voor de vorming van speciale eenheden in de meeste Europese landen, zoals GSG 9 in Duitsland, GIGN in Frankrijk en Groep Diane in België. In Nederland werden drie eenheden opgericht: Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers (BBE-M), Bijzondere Bijstandseenheid Krijgsmacht (BBE-K) en Bijzondere Bijstandseenheid Politie (BBE-RP).

In september 1974 was de eerste gijzelingsactie in Nederland. Leden van het 'Japanse Rode Leger' gijzelden de Franse ambassade in Den Haag, waarbij in een daarop volgende actie twee agenten van de Haagse politie gewond raakten.

Mobiele Bijstand Afdeling KMar

In de praktijk bleek herhaaldelijk dat de politie bij grotere calamiteiten een beroep deed op bijstand van de Koninklijke Marechaussee. Commandant KMar, brigadegeneraal E.N. Spronk, stelde daarom in zijn nota van 9 december 1974 voor om een 'Mobiele Bijstand Afdeling Koninklijke Marechaussee' te formeren. Dit voorstel viel

goed bij de politiek, zodat verdere plannen konden worden uitgewerkt.

De leiding van het Wapen oriënteerde zich vervolgens bij de Duitse antiterreureenheid *Grenzschutzgruppe Neun* (GSG 9) van de *Bundesgrenzschutz* en bij de Belgische Groep Diane van de Rijkswacht. Daarna bood C-KMar op 23 april 1975 aan de minister van Defensie een uitgewerkt plan aan over het oprichten van een bijstandsafdeling van ongeveer 150 man sterk, de Mobiele Bijstand Afdeling Koninklijke Marechaussee (MBA-KMar). Deze eenheid moest gaan bestaan uit de Brigade KMar 's-Gravenhage-Bijstand, een pantserwagenpeloton en de KMar-kern van de BBE-K, de zogenaamde Lange Afstand Schutters en een nieuw te formeren component.

Deze laatste moest worden gevormd uit "een commando- en stafgroep en een grote kern van fysiek en psychisch hoogwaardig personeel, hetwelk een grote mate van vaardigheid zou moeten hebben op het gebied van ongewapend gevecht, opbrengtechnieken en geïmproviseerde explosieven." Ziedaar, de BSB in embryonale vorm! Deze eenheid van ongeveer dertig man zou in Den Haag (Ypenburg) gevestigd moeten worden en ook reguliere marechausseediensten in District Zuid-Holland gaan verrichten.

1977, genm Spronk bij commando-overdracht

foto: Joop Rump

Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB)

Toch ontbrak er volgens generaal-majoor Spronk nog iets tussen het normale politiewerk en de inzet van bijzondere bijstandseenheden. Deze leemte moest gevuld worden en zo evolueerde de gedachtegang van Spronk van een robuuste Bijzondere Bijstand Afdeling naar een slankere, lager in het geweldsspectrum opererende eenheid. Deze eenheid moest dit 'gat van Spronk' opvullen. En zo kondigde generaal Spronk eind oktober 1975 op de Wapendag te Apeldoorn de voorgenomen oprichting aan van een speciale eenheid: de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB).

Er ingeluisd, maar geen spijt

Een maand later op 1 december 1975 reisden twee officieren en vier onderofficieren – waaronder eerste luitenant Timmermans als detachementscommandant – af naar Duitsland. Naar Sankt Augustin bij Bonn om daar een

opleiding te volgen bij een eenheid van de *Bundesgrenzschutz*, de GSG 9.

Jan Timmermans weet het zich nog goed te herinneren: "Ik was werkzaam bij 103 Marechaussee-eskadron in Nunspeet toen mijn bataljonscommandant, luitenant-kolonel Van Griethuyzen, mij vertelde dat ik werd overgeplaatst naar Duitsland! Hoezo Duitsland? Hoezo overgeplaatst? Toen had ik 's avonds thuis wel een verhaal te vertellen. En vooral aangegeven dat ik mezelf niet had opgegeven!"

"Vlak daarna mocht ik – bijzonder voor mij als luitenant – zomaar naar de jaarlijkse Wapendag in Apeldoorn met als spreker *oberstleutnant* Ulrich Wegener, de commandant van de GSG 9. Tijdens zijn toespraak zag ik leden van de GSG 9 uit een helikopter springen en elkaar met ongewapend gevecht het leven zuur maken. Ik zag rare schietoefeningen en dat deuren uit gebouwen werden geblazen. Daarna moest ik bij C-KMar komen, die met de *oberstleutnant* Wegener stond te praten. Generaal Spronk stelde mij voor aan Wegener en zei dat ik over enkele weken naar Hangelaar zou komen als detachementscommandant. Was getekend: C-KMar. Anders gezegd: ik ben er toen

gewoon ingestonken! Achteraf gezien heb ik er geen moment spijt van gehad."

Het detachement krijgt vorm

Het KMar-detachement dat de opleiding bij GSG 9 ging volgen, kreeg snel vorm. Menno Robers, werkzaam op het OCKMar, zag de uitdaging wel zitten. De brigadecommandant van Willem Elsink tipte hem met de woorden "da's iets voor jou, kan je lekker dom over de hindernisbaan rennen." Ook Frits Kuijper en Arjan Draaisma zagen deze nieuwe eenheid wel zitten en meldden zich aan. Dat gold ook voor Joop Nieuwenhuizen, maar vanwege een stevige blessure kon hij helaas de opleiding niet volbrengen.

De mannen werden gekeurd door het Sport Medisch Advies Centrum van IGDKL. Jan Timmermans was daar niet van onder de indruk. "Een echte fysieke en psychologische test hebben we niet ondergaan. Wel wat vreemd voor zo'n zware training en de start van een bijzondere eenheid. Na wat praktische probleempjes te hebben opgelost, zoals welk tenue we zouden aantrekken en het regelen van ons vervoer, konden we richting Duitsland en kon onze opleiding starten."

Beveiligd door terroristen

Willem Elsink over de eerste rit vanaf Brigade Arnhem naar Duitsland. "Een VW-combi beschikbaar gesteld door District KMar Duitsland was ons weekendvervoer. We begonnen met elkaar uit te lachen, want we zagen elkaar voor het eerst zonder gezichtsbehang. Jan, Arjan en mijn persoontje waren 'gladgeschoren', omdat gezichtsbehang niet mocht bij de GSG 9. Standpunt van de toenmalige Duitse minister van Buitenlandse Zaken die ooit had gezegd: 'Ik wens niet door terroristen te worden beveiligd'."

"Tijdens onze rit spraken we af elkaar met jij/jou aan te spreken. Eenmaal in Duitsland kon dat maar op weinig begrip van onze Duitse opleider Mike Papp rekenen. In Duitsland was zoiets

onbestaanbaar. Zelfs de echtgenotes werden vanaf een bepaalde rang met *frau major* of *frau hauptmann* aangesproken."

Willkommen, bienvenue, welkom!

Jan Timmermans vervolgt: "Wij waren de eerste buitenlandse organisatie die bij de GSG 9 in opleiding werd genomen. Willkommen! Het was een zware opleiding, waarbij vooral in de beginfase het zwaartepunt lag op fysieke training, karate en ongewapend gevecht. Alle verplaatsingen geschieden in de loopas en de trainingen in het Siebengebirge en op de hindernisbaan (met kogelwerend vest om) hadden een bijna sadistisch karakter."

"De hindernisbaan stond veelvuldig op het rooster, met *'Stiefel, Stahlhelm und Gewehr'*. Nu waren de geweren bij de GSG 9 vrij kostbaar en daarmee mocht je geen hindernisbaan lopen. Dan maar het alternatief, maar op dat oude geweer stond duidelijk een hakenkruis. Daar had ik moeite mee."

Integratie in de Duitse cultuur

Willem vult aan: "Onze Duitse collega's moesten best aan ons wennen, en wij aan hen. Een van de officieren verwonderde zich over onze eetgewoontes. Volgens hem aten wij altijd *mit waffen*. Wij aten met mes en vork! Bij aanvang van de opleiding droegen wij hetzelfde tenue als onze Duitse collega's, met hun groene baret maar met ons KMar-embleem. Het ochtendappel was altijd binnen op de gang. De commandant begroette de eenheid dan met: *'Morgen GSG 9'* en wij beantwoordden de groet met luide stem: *'Morgen herr major'*. Dat appèl hebben wij wel overgenomen, de groet niet."

Duitsers en marsliederen!

"Om een beetje te wennen aan de Duitse exercitie, kregen we les in het Duitse systeem, ook het marcheren. Je liep heel kort op elkaar. Het marcheren ging prima, maar op een gegeven moment hoorden we de kreet: *'Ein lied!'*, *'Im schönen Westerwald'*. De rechter-

fast roping door GSG 9

1976, (vlnr) *hauptmann* Heerwagen, elnt Robers, elnt Timmermans, genm Spronk, *general-major* Schneider (Inspecteur des Bundesgrenzschutz), wmr Elsink, *major* Blätte, (plaatsvervangend commandant GSG 9), wmr1 Draaisma en wmr1 Kuiper

- vleugelman neuriede een toon tot de laatste man en dan begon iedereen te zingen. Dat was voor ons het begin van een niet in te houden slappe lach. We werden direct op de plaats rust gezet met daarna het commando: '*Holländer austreten.*' Duitse exercitie was daarna voor ons een gesloten hoofdstuk. Omdat wij geen les kregen in de Duitse wetgeving, kregen wij extra lessen in onder andere fotografie en diverse andere vakken, die met name in het tweede deel van de opleiding aan de orde kwamen. Lesplannen werden gekopieerd en later in Nederland veelvuldig gebruikt. En over belangstelling uit Nederland hadden we ook niet te klagen. De meest logische was natuurlijk onze commandant en 'geestelijk vader', generaal Spronk."

Uitmonstering KMar-detachement bij GSG 9

Improviseren

De opleiding vroeg ook om improvisatie. Jan Timmermans: "Om ons te onderscheiden van de leden van de GSG 9 ontving het KMar-detachement een setje 'straatnamen' met de tekst Koninklijke Marechaussee en mouw-emblemen met de Nederlandse leeuw. Omdat deze versierselen niet meer organiek gevoerd werden, kreeg de directeur van het Marechaussee-museum het verzoek deze namen uit de depots van het museum op te diepen. Later zou blijken dat improviseren een basisvaardigheid voor de BSB werd. Er is altijd een oplossing."

Voor de aankomend BSB'ers was vooral het *combat* schieten iets compleet nieuws. Hierbij gebruikten ze het pistool Heckler & Koch P9S en de revolver Smith & Wesson .357 model 19 (snub nose). Beide wapens werden aangekocht door de KMar als persoonlijke wapens voor de toekomstige BSB'ers.

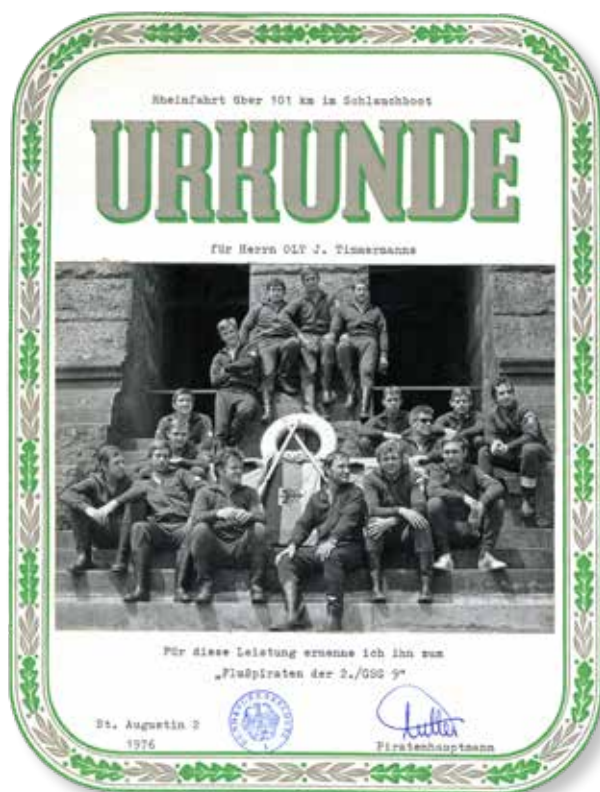
Urkunde

Jan Timmermans vervolgt: "Wij troffen elkaar af en toe in de *offizierskantine*. Bij een van die momenten, waarbij Wegener ook aanwezig was, snoefden de officieren van

de *Bundesgrenzschutz* over een komende oefening met een grote *schlauchboot*, waarmee zij 40 kilometer gingen varen op de Rijn. Wegener was niet onder de indruk: 40 kilometer. Je moet 100 kilometer gaan varen! U raadt het al: dat moest de GSG 9 maar op zich nemen. Dat werd een behoorlijk vermoeiende tocht, maar ook best gezellig! In Bingen gingen we aan boord en het eindpunt was in de buurt van Remagen. Natuurlijk kregen we na afloop een paar biertjes en de gebruikelijke *urkunde*."

Drachenfels

"In de wintertijd hadden we ook enkele oefeningen, waaronder een oriëntatie-oefening in de omgeving van thuisbasis Hangelar. Als we een punt bereikt hadden, kregen we daar weer een nieuwe opdracht. We mochten niet over de gebaande wegen lopen en het was erg moeilijk om in het ondergesneeuwde terrein de weg te vinden. Uiteindelijk kwamen we op het eerste punt: op een van de bergen van het Siebengebirge. We hebben tijdens deze oefening alle overige bergen gehad met als laatste de Drachenfels. Dodelijk vermoeid kwamen we uiteindelijk aan bij het eindpunt. Daar werd door de organisatie

het laatste restje van de thee met rum weggegooid. Om te treiteren!"

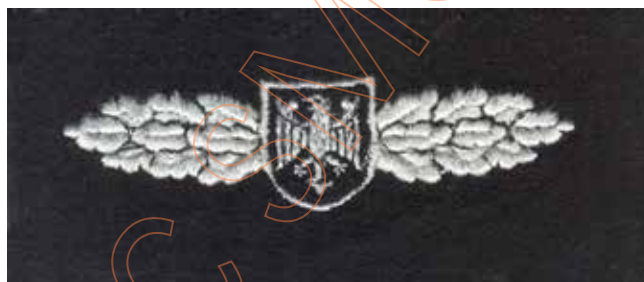
"De training met de heli's was fenomenaal. We begonnen eerst met een grote lichtmast die op het terrein stond. Ga maar naar boven toe en op een behoorlijke hoogte naar het uiteinde van de horizontale mast. Vanaf die hoogte daalden we aan een touw met een zogenaamde *Sky-Genie* af. Vervolgens kwamen dan de oefeningen met de heli, een Bell UH-1D. Als eerste het instijgen en uitstijgen. Daarvoor waren alle zitplaatsen uit de heli gehaald en moesten zes GSG 9-mannen en/of BSB'ers op de twee geleiders gaan staan. De helipiloten gingen oefenen op enkele weilanden vlakbij de oevers van de Rijn. Met een behoorlijke snelheid vlogen zij zo'n 2 à 3 meter van de grond en op commando moesten wij uitstijgen. Dat was op zichzelf geen probleem, maar in het hoge gras stonden enorm veel brandnetels. We hebben nog gevraagd of de piloten wisten dat er brandnetels in die weilanden waren, maar ze zeiden van niets te weten."

Übung macht den meister

"Als de mogelijkheid er was, kon een delegatie van de GSG 9, waaronder ook ons detachement naar het vliegveld in München of Neurenberg om in de nachtelijke uren te oefenen op het bestormen van een passagiersvliegtuig. Waarom 's nachts? Dan werd dat vliegtuig geserviced en konden wij tegelijkertijd oefenen. Dat ging zo: spullen pakken, naar de *fliegerstaffel*, instijgen in de Puma (transportheli), naar München of Neurenberg vliegen, einde

Afscheidscadeau voor oberstleutnant Wegener

Tätigkeitsabzeichen GSG 9 in KMar-uitvoering

oefening weer in de Puma en dan slapen."

Einde detachering

Toen de detachering ten einde liep, werd adjudant Jaap Vet van District Noord-Holland benaderd om voor de GSG 9 een afscheidscadeau te maken. Als getalenteerd schilder maakte hij een fenomenaal schilderij waarmee het team van Wegener werd beloond voor al het geleerde en voor de genoten

gastvrijheid. De mannen van de GSG 9 kregen na de opleiding een *tätigkeitsabzeichen*, een vaardigheidseemblem in groen van het gelauwerde wapen van Duitsland. Het detachement heeft na de opleiding – zonder Staf KMar daarin te kennen – zelf een *tätigkeitsabzeichen* in zwart laten maken en heeft dat op de rechterzijde van het DT genaaid. Jan: "Dat embleem bleef op ons DT, hoe dan ook."

Ondertussen in Apeldoorn

De in Duitsland opgeleide kerninstructeurs werden op 2 augustus 1976 samengevoegd met de ondertussen in Nederland geworven vrijwilligers, waarna deze vanuit de Van Haeftenkazerne de basis- en voortgezette opleiding konden volgen. Tenue, wapens, transportmiddelen (Range Rover) en vooral teamgeest maakten dat de nieuwe eenheid echt vorm kreeg. Het 'gat van Spronk' was gedicht en een eerste inzet liet dan ook niet lang op zich wachten. Die ervaringen delen we graag in een volgend deel.

foto: Joop Rump

1978, OCKMar, demonstratie door BSB

Bevrijd, maar gevaar loert nog steeds

Deel 69 uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'

Door: Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d.

Wachtmeester Van der Wel is in de bezettingsjaren een betrouwbare politieman en verdienstelijk illegaal werker, maar na de bevrijding slaat het noodlot toe. "Door een noodlottig ongeval bij 't uitoefenen van den naastenplicht, den 9de mei '45 te Westervoort omgekomen", luidde het opschrift van zijn grafsteen.

Cor van der Wel (27), na de capitulatie eervol ontslagen als sergeant van de Politietroepen, krijgt een aanstelling als politieagent in zijn vroegere woonplaats Leiden. Maar hij kan daar niet aarden en solliciteert bij de Marechaussee. Medio februari 1941 wordt hij als wachtmeester te voet aangesteld bij de VIe Divisie Marechaussee, bij Brigade Zevenaar als postcommandant te Westervoort. Het echtpaar woont aan de Dorpstraat en wordt in de komende jaren verblijd met een dochter en een zoon.

Illegale activiteiten

Cor pakt alles aan wat de bezetter maar enigszins afbreuk kan doen. Echter, hij kan zich niet altijd onttrekken aan opdrachten van de bezetter. In augustus 1942 moet hij op last van de *Sicherheitspolizei* en geheel tegen zijn zin, Hendrik Polman, secretaris van de plaatselijke afdeling van de (verboden) Nederlandse Unie arresteren. Daarvoor heeft hij zich later bij Polman, die geïnterneerd werd in Sint-Michielsgestel, verontschuldigd.

Hij komt in contact met Liebke Scheepstra, oud-korporaal van de Politietroepen, daarna tijdelijk rijksveldwachter en tot november 1941 marechaussee. Scheepstra werkt nu bij de beveiliging van de Arnhemse AKU-fabriek en komt in 1942 in Westervoort wonen; hij is betrokken bij de repatriëring vanuit Duitse kampen ontsnapte Franse krijgsgevangenen. In samenwerking met Scheepstra raakt Van der Wel steeds meer betrokken bij illegaal werk, zoals hulp aan onderduikers en

neergekomen geallieerde vliegtuigbemanningen. Hij waarschuwt bij onraad en verspreidt verboden krantjes.

Scheepstra ('Bob') ontwikkelt zich tot een verzetsleider van formaat. Onder zijn leiding worden in het oosten en noorden knokploegen opgericht in georganiseerd landelijk verband (LKP). Scheepstra geeft ook leiding aan de geslaagde overvallen in Arnhem op de Koepelgevangenis op 11 mei en het Huis van Bewaring op 11 juni 1944, waarbij veel politieke gevangenen worden bevrijd. Voor deze overvallen leveren Van der Wel en een collega uit Didam wapens, munitie en politie-uniformen.

Streng arrest

De officieren van de Marechaussee zijn op een enkeling na op 15 mei 1942 in krijgsgevangenschap gevoerd en worden vervangen door Duitsgezinde personen. Het commando over de VIe Divisie (kort daarna Marechaussee Gewest Arnhem geheten) krijgt majoor (later luitenant-kolonel) Feenstra. Deze voormalige legerofficier is een fanatieke NSB'er.

Feenstra is nogal gecharmeerd van uiterlijk vertoon: marcheren en parades zijn belangrijk. Op 5 februari 1943 staan op het terrein van het Koloniehuis aan de Schelmscheweg in Arnhem enkele onderofficieren in de pauze van een exercitioefening met elkaar te praten. Wachtmeester Cornelisz laat weten hoe hij over de NSB denkt. Van der Wel verwondert zich erover dat enkele marechaussees wegens "het smokkelen van granen"

niet waren ontslagen en zegt: "Dat houdt dan zeker verband met die ap-pelgeschiedenis." Hierbij doelt hij op het gerucht dat Feenstra appels had gekocht buiten de distributie om en hiervoor was geverbaliseerd. Dit wordt gehoord door Duitsgezinde collega's. Feenstra legt Cornelisz acht dagen streng arrest op en Van der Wel vier dagen streng arrest met een strafoverplaatsing. De twee zitten hun straf uit in Nijmegen.

Die strafoverplaatsing betekent dat Van der Wel wordt ontheven van het post-commando in Westervoort en dienst moet doen bij de Brigade Zevenaar. Ook krijgt hij geen toestemming om dagelijks van de kazerne naar huis te fietsen, slechts 25 minuten, en moet hij een kosthuis nemen in Zevenaar.

Onbetrouwbaar personeel

Bij de politiereorganisatie per 1 maart 1943 wordt Van der Wel ontslagen als wachtmeester der Marechaussee en aangesteld als opperwachtmeester der Staatspolitie. Hij wordt ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)' bij de groep Zevenaar. Medio september 1943 wordt hij echter weer teruggeplaatst naar Westervoort.

In een brief gedateerd 12 juli 1943 meldt de commandant van de Afdeling Zevenaar aan zijn gewestcommandant Feenstra wie binnen zijn afdeling als onbetrouwbaar moeten worden aangemerkt. Op deze lijst van 29 personen staat ook opperwachtmeester Van der Wel. "Dit personeel is geheel onbetrouwbaar in dezen tijd, is sterk anti Duitsch en anti Nationaal Socialistisch."

Dolle Dinsdag 5 september

In september 1944 is Van der Wel werkzaam, waarschijnlijk gedetacheerd, in Arnhem als beheerder/bewaker van de munitievoorraad bij de staf van gewest-commandant Feenstra.

In een radiotoespraak op 5 september 1944 meldt premier Gerbrandy dat de geallieerden de Nederlandse grens hadden overschreden. Nederlanders raken in een bevrijdingsroes; collaborateurs vluchten in paniek massaal weg uit Nederland. Een gebeurtenis die later bekend wordt als 'Dolle Dinsdag'.

Die morgen verschijnt Feenstra niet op zijn kantoor, volgens de bureaubezetting is hij vast en zeker gevlucht met vrouw en dochter. Het is een chaos op het gewestbureau. Een commandant van de Politie te Water, opperluitenant Scharroo, geeft Van der Wel telefonisch opdracht munitie te leveren. Van der Wel, die begrijpt dat er wat bijzonders gaat gebeuren, werkt hier vol aan mee. Met wapens en munitie, en drie wagens en twee motoren verdwijnt een zevental marechaussees onder leiding van Scharroo voor een illegale opdracht naar de Betuwe en duikt daarna onder in de omgeving van Bussum. Die middag komt Feenstra op bureau, ziet de chaos en ontsteekt in razernij, maar neemt toch geen strafmaatregelen.

In de frontlinie

Bij de slag om Arnhem wordt op 17 september 1944 de Westervoortse brug over de IJssel door geallieerde bommenwerpers aangevallen. Vlak voor het huis van het gezin Van der Wel aan de Dorpsstraat slaan twee bommen in. In de dagen daarna komt Westervoort steeds meer in de frontlinie te liggen en moeten de bewoners enkele keren hun huizen verlaten wanneer het te gevaarlijk wordt. Gewapende politiemannen zijn niet gewenst in een frontgebied dat nu resorteert onder een militaire commandant; Van der Wel en zijn collega De Groot worden vanaf oktober tewerkgesteld in Markelo. Op last van de Duitse commandant moet de bevolking van Westervoort op 16 en 17 november evacueren. De families Van der Wel en De Groot vinden uiteindelijk onderdak bij hun mannen in Markelo.

Terug in Westervoort

Arnhem wordt op 14 april 1945 bevrijd door een geallieerde troepenmacht die vanuit Westervoort de IJssel oversteekt. De IJsselbrug was inmiddels door de Duitsers opgeblazen. Ook Westervoort is

Politietroepen, groep 's Gravenhage, (staand in het midden) sergeant Van der Wel

Cornelis van der Wel wordt op 15 november 1912 in de Achterhoekse gemeente Aalten geboren. Cor is de eerstgeborene in een gereformeerd gezin dat later nog met vier zoons wordt verrijkt. Vader is sinds 1906 onderwijzer aan de christelijke school aan de Hoogestraat in Aalten. Omstreeks 1920 verhuist het gezin naar Rijsburg, waar vader hoofd van een gereformeerde lagere school wordt. Na twee jaar mulo volgt Cor een opleiding tot etaleur en vindt werk in Leiden.

Zijn dienstplicht vervult Cor vanaf december 1931 bij het Regiment Wielrijders in Den Bosch. Negen maanden later zwaait hij af als dienstplichtig sergeant. In deze crisisjaren verbindt hij zich als vrijwilliger aan het Korps Politietroepen en begint in juni 1935 aan zijn opleiding bij de Depot Compagnie Politietroepen in Nieuwersluis. Na vijf maanden wordt hij als korporaal geplaatst bij de groep 's Gravenhage, onderbroken door plaatsingen in Naarden en Willemsdorp. Korporaal Van der Wel wil hogerop en behaalt in september 1936 het politiediploma. Na in Nieuwersluis een onderofficierscursus gevolgd te hebben, wordt hij in oktober 1938 bevorderd tot sergeant en weer in 's Gravenhage geplaatst.

Inmiddels heeft hij Corrie Jansen uit Sassenheim leren kennen, maar van dienstwege mag er pas getrouwd worden vanaf de rang van sergeant. Op 10 mei 1939 trouwen ze en vinden een woning in 's Gravenhage.

Bij de mobilisatie van 28 augustus 1939 vertrekt hij naar zijn bestemming, het Dekkingsdetachement Willemsdorp, maar wordt hij twee maanden later overgeplaatst naar de 7e Compagnie Politietroepen. Deze nieuwe compagnieën – zeven in totaal, waarvan de 5e, 6e en 7e voornamelijk zijn samengesteld uit dienstplichtigen – zullen militaire politiediensten verrichten ten behoeve van de legerkorpsen.

De 7e Compagnie opereert binnen de Vesting Holland en is deels gelegerd in 's Gravenhage. Na de Duitse inval in Nederland bewaken twee secties van deze compagnie de koningin op haar weg naar Hoek van Holland vanwaar zij naar Engeland zal oversteken. Over de persoonlijke inzet van sergeant Van der Wel is niets bekend. Bij de demobilisatie van het Nederlandse leger wordt hij per 15 juli 1940 eervol ontslagen uit de vrijwillige militaire dienst onder toekenning van wachtgeld.

nu bevrijd en de bevolking keert terug. Van der Wel wordt door de plaatselijk commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten opgedragen het postcommando in Westervoort weer op zich te nemen.

Het dorp en de huizen liggen vol met achtergelaten munitie, waardoor burger-slachtoffers vallen. Ook Van der Wel helpt bij het opruimen, want de bewoners willen graag terug naar hun woningen. Hij belooft zijn vrouw dat gevaarlijke werk voortaan over te laten aan de mijn-opruimingsdienst. Maar op 8 mei komt een echtpaar aan de deur en vraagt de wachtmeester om hulp. Tegen Corrie zegt hij: "Echt, het zal de laatste keer

zijn." Helaas..., zwaar gewond wordt Cor naar het ziekenhuis in Zevenaar vervoerd. Die avond wordt hij overgebracht naar het ziekenhuis in Doetinchem waar hij de volgende morgen overlijdt.

Cor van der Wel wordt eerst in Zevenaar begraven, later in Westervoort op de Algemene begraafplaats. In het najaar 1945 laat de gemeente een grafsteen plaatsen met onder meer de tekst "aan-geboden uit dankbare erkentelijkheid door de ingezetenen van Westervoort." Zijn stoffelijke resten zijn in 1980 overgebracht naar Ereveld Loenen.

De auteur verricht historisch onderzoek naar de gevallen die in de oorlog 1940-1945 behoorden tot de (Koninklijke) Marechaussee. Uw reactie is welkom op marechaussee4045@gmail.com.

De wachtbrigade uit vervlogen jaren

1992, Paleis Soestdijk

Voor de huidige generatie marechaussees is het een gegeven. Je wordt opgeleid tot wachtmeester of beveiligger. Vele jaren daarvoor was dat anders. Na een jaar opleiding op het OCKMar vervulde je als marechaussee der 2e klasse eerst de beveiligingstaak bij een wachtbrigade. Daarna werd je bevorderd tot marechaussee der 1e klasse en beëdigd als algemeen opsporingsambtenaar. Vanaf dat moment voerde je bij een (grens)brigade of een paraat eskadron de taken uit waarvoor je eigenlijk was opgeleid. | Door: Henk Rijke

Eerst dus een plaatsing bij een van de wachtbrigades, zoals Brigade Paleis Soestdijk/Drakestein, Brigade Apeldoorn (Paleis Het Loo) of Brigade Den Haag (Paleis Noordeinde, Paleis Huis ten Bosch, Koninklijke Stallen, Catshuis, ministerie van Buitenlandse Zaken en ministerie van Defensie).

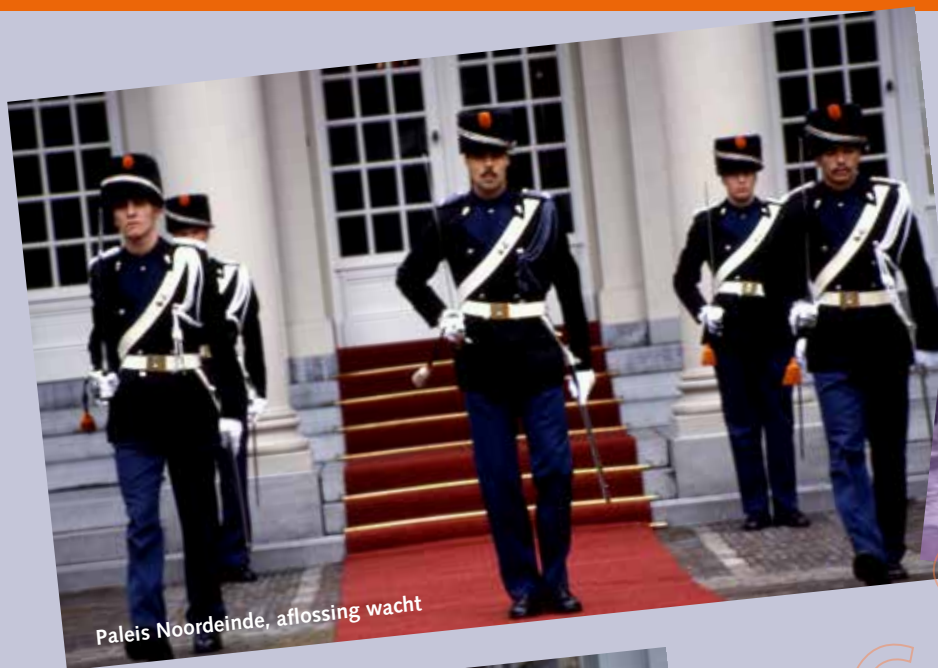
Voor mij was dat in 1979 Brigade Soestdijk: dienstdoen vanuit het brigadegebouw in Baarn en daar ook intern gelegerd zijn. Als nieuwkomer je plek vinden tussen zo'n twaalf ervaren collega's. Voor het eerst werken met een vaste planning van zes weken vroeg, laat of nacht en weekend op of af. Dat was wennen, zeker ook voor ouders, vriend(in) of (sport)vereniging. Met de bus of met je eigen fiets – met fietsvergoeding – naar het paleis waar in de portakabin in de tuin hopelijk verse koffie, al dan niet met een te forse portie 'Buisman', op je wachtte. Koffiezetten had niet iedereen van huis uit meegekregen.

Vervolgens een uur 'op' en een uur 'af'. Op wacht staand voor de poort of in de tuin achter het paleis vooral je ogen goed open houden. Was je het zat om voor de poort bij post Soest op de plank stil te staan, dan kon je een collega bij post Baarn een seintje geven om allebei even enkele meters heen en weer te marcheren zodat het bloed weer door de aderen kon stromen. Vanaf post Baarn voor een uur wacht naar 'post overkant', de garage aan de overzijde van de Amsterdamsestraatweg waar de groene Ferrari van prins Bernhard stond te glimmen. Wel kijken, niet aankomen! Na de aflossing was er in de portakabin tijd om een proef proces-verbaal of rapport te maken als oefening voor na de wachtperiode.

Op 30 april was het echt feest: het defilé op Koninginnedag waar heel oranjezind Nederland, begeleid door onze collega's, aan de koninklijke familie voorbijtrok. Volgens de sterke verhalen die de ronde

doen, was het soms moeilijk voor collega's gedisciplineerd te blijven. 's Nachts zwemmen in de vijver als de familie op vakantie was of het paleis beklimmen toen dat werd gerenoveerd. Tijdens slecht weer binnen schuilen bij het zwembad achter het paleis, maar wel alert blijven! De koningin kon zo maar in zwempak langslopen. Ook oppassen dat je niet naar chloor stonk bij het afmelden bij de wachtcommandant. U heeft als lezer vast wel een eigen herinnering aan die periode.

Feit was dat de uitvoering van de beveiliging vooral volledige concentratie van je vroeg. Het was niet altijd uitdagend, maar juist dan moet je scherp blijven observeren. Je kunt het maar één keer goed doen. Het was en is eervol om te doen. Het beeldmateriaal uit het archief van Joop Rump – het 'huis vol foto's' – geeft een mooie impressie. Let in het filmpje vooral op de exercitie en de wijze van afmelden uit die vervlogen jaren.

Paleis Noordeinde, aflossing wacht

1989, Paleis Soestdijk

1989, Den Haag, 175 jaar KMar, koningin begroet een delegatie van Brigade Den Haag-Beveiliging

1981, Paleis Huis ten Bosch, ter gelegenheid van opening nieuw wachtgebouw

1958/1959, Paleis Soestdijk

1989, Paleis Soestdijk

Video wachtbrigade Paleis Soestdijk

Operationeel leidinggeven

Commandant van een Police Mentoring Team

Wanneer je de naam van Jaap Vijge noemt, beginnen de meeste KMar-collega's te glimlachen. Ze kennen hem als markant, rechte doorzee, eerlijk en met een groot gevoel voor humor. Ik ken Jaap al jaren en verheugde me op het interview. In een drie uren durend zeer animerend gesprek vertelde hij over zijn belevenissen als commandant van een *Police Mentoring Team* (PMT) in Afghanistan, provincie Uruzgan. Helaas heb ik heel veel moeten weglaten. Met zijn verhaal had hij heel Marechaussee Contact kunnen vullen. | Door: Kees Poelma

"Tijdens mijn functie als coördinator op de School KMar Schiphol kreeg ik in 2009 het bericht dat ik was aangewezen voor een missie in Afghanistan. Daar zat ik helemaal niet op te wachten, maar wist ook dat deze dag eens zou komen. Ik meldde mij bij Bureau Buitenland Missies (BBM) van de KMar in Nieuw-Milligen en kreeg te horen dat ik leiding zou gaan geven aan het PMT in Uruzgan. Dit team zou bestaan uit tien leden van de KMar en vijftig mannen van het verkenningsspeloton van 13 Infanteriebataljon Regiment Stoottroepen Prins Bernhard uit Assen. Dit bataljon maakt deel uit van 11 Luchtmobiele Brigade. De hoofdtaak zou bestaan uit het monitoren hoe de lokaal opgeleide Afghaanse politiemannen hun werkzaamheden uitvoerden. Ik vond het erg fijn dat ik op voorhand al een keer naar Uruzgan kon vliegen om daar vooral sfeer te proeven. Het PMT-

team zou in Uruzgan in drieën worden gesplitst en dienst gaan doen in Chora, Tarin Kowt en Deh Rawod."

Opwerktraject

"Als KMar worden we individueel of in groepsverband uitgezonden en volgen dan meestal een vast voorbereidingsprogramma: naar de School voor Vredesmissies (SVV), naar de Mijnschool in Reek, soms naar Instituut Clingendael en het doorlopen van een medisch traject. Nu was het helemaal anders. Wij meldden ons in Assen en kwamen terecht in een bataljon dat zich al een aantal jaren aan het voorbereiden was op een uitzending. De veelal jonge mannen stonden inmiddels te popelen om te gaan. Desondanks zouden zij, nu samen met de KMar, eerst nog een aantal oefeningen draaien op verschillende plaatsen in Nederland en Duitsland. Oude herinneringen kwamen bij

mij naar boven, toen ik zelf lang geleden deel uitmaakte van 41 Marechaussee-eskadron. Tijdens de voorbesprekingen werd mij al duidelijk dat het personeel uit Assen niet zat te wachten op een KMar-leidinggevende. Door de pelotonscommandanten en plaatsvervangers werd ik totaal genegeerd. Dat beloofde niet veel goeds en voelde niet fijn. Hoe moet je leidinggeven als je niet serieus genomen wordt?"

Eerste kennismaking

"Toen het PMT-team voor het eerst op het appel stond aangetreden, wilde de bataljonscommandant mij aan hen voorstellen, maar ik verzocht hem of ik dat zelf kon doen. Dat mocht. Ik zette de handen in mijn zij en zei: 'Luister mannen, ik ben Jaap Vijge, een tijdelijk tot kapitein gemaakte luitenant en ik begrijp dat jullie geen KMar-officier als leidinggevende willen. Toch gaat dit

gebeuren. Die keus is op een ander niveau gemaakt. Samen gaan we onze taak zo goed mogelijk uitvoeren, als het kan ook nog met een beetje plezier en we doen ons best gezamenlijk weer heelhuids terug te komen'."

"De dagen erna werd ik opnieuw genegeerd. Op een morgen liep ik een ruimte binnen en zag een aantal van mijn mannen daar ook binnen staan. Ik zei goedemorgen tegen degene die het dichtste bij mij stond, een boom van een kerel met een dikke nek en enorme spierbundels. Hij zei niets. Ik bedacht me niet, greep hem bij zijn kladden en trok hem naar mij toe. Toen onze gezichten vlak bij elkaar waren zei ik: 'Nu moet jij eens even goed naar mij luisteren jongen! Als ik goedemorgen tegen je zeg, dan verwacht ik respect en een goedemorgen terug. Heb je dat goed begrepen?' 'Ik verstond u niet', zei hij. 'Een verkenner mankeert toch niets aan de oren?', antwoordde ik. Totaal verbouwereerd stamelde hij een goedemorgen en ik liet hem los. Natuurlijk wist ik dat dit niet de juiste manier van leidinggeven was, maar ik wilde wel duidelijk maken dat er met mij niet valt te sollen."

"Ik vroeg om een ervaren plaatsvervanger, maar dat werd een luitenant van 24 jaar, vers van de KMA. Daar baalde ik in eerste instantie wel even van, maar luitenant Arthur heeft het voortreffelijk gedaan. We hebben fijn samengewerkt. Zo langzamerhand ging het iets beter en soms kon ik ook dingen voor de mannen gedaan krijgen, die zij zelf niet konden regelen. Ik doe niet aan rangen, niet naar boven en niet naar beneden. Ik zeg wat ik op mijn hart heb en iedereen kan ook tegen mij zeggen wat hem dwars zit. Amerikaanse militairen moeten eerst vragen om een *no ranks talk* voordat ze hun ergernissen kunnen uitspreken, maar daar doe ik niet aan. Ik bijt mij ergens in vast en loop niet weg voor de moeilijkheden waarmee dat soms gepaard gaat. Het is niet altijd goed, maar steeds meer kreeg ik wél hun respect."

"Op een oefening in Duitsland ging het echter helemaal mis. Vijf van mijn mannen waren stomdronken betrappt en wat

nu? Ik vroeg de bataljonscommandant om mij tijdens het appèl op een niet mis te verstane wijze op mijn verantwoordelijkheid te wijzen en dan zou ik het wel met deze mannen regelen. Zo geschiedde. Na het appèl nam ik deze vijf mannen, waaronder een sergeant-majoor, apart en zei dat ik ze niet mee zou nemen naar Afghanistan. Als zij tijdens een oefening al geen respect en verantwoordelijkheid konden nemen, konden ze dat ongetwijfeld in Uruzgan ook niet. Ze zouden een gevaar vormen in het missiegebied. Daarna stuurde ik ze weg. Al gauw kwamen ze terug met

duizend excuses, beloofden beterschap, het zou nooit meer voorkomen enzovoort. Ik vroeg bedenktijd, terwijl ik al wist dat ik ze toch mee zou nemen. Na twee dagen vertelde ik hen pas dat ik later wel op een nette manier van ze af wilde komen."

Tegenslag thuis

"Vlak voor mijn vertrek kreeg mijn echtgenote Ina te horen dat er darmkanker bij haar was vastgesteld. Wat te doen? De uitzending zou ongeveer vier maanden duren en ik was er helemaal klaar voor. Ondanks de diagnose wees ►

Uitreiking politiediploma

Kapitein Vijge mee op patrouille

► er bij Ina niets op dat de situatie snel zou verslechteren. Natuurlijk voerden we diepe gesprekken over hoe nu verder en of ik wel of niet zou gaan. Onze kinderen waren inmiddels het huis uit, maar zouden hun moeder natuurlijk zo goed mogelijk ondersteunen. Ik nam contact op met BBM over hoe hiermee om te gaan en ook zij gaven me een heel goede rugdekking. Samen met Ina besloten we de uitzending toch door te laten gaan. Goed en wel in het missiegebied kreeg ik te horen dat mijn

schoonmoeder getroffen was door alvleesklierkanker. Overleg met thuis en met een psychologe in het missiegebied deed me besluiten om toch te blijven."

In het missiegebied

"In Afghanistan werden we ondergebracht in Kamp Holland in Uruzgan. Hier verbleven ongeveer duizend Nederlandse militairen, zo'n vierhonderd Australiërs, Amerikanen en nog wat andere nationaliteiten. Mijn plaatsvervanger Arthur en ik deelden een contai-

ner. We spraken af hoe we dagelijks onze teams zouden aansturen en dat we in ieder geval naar buiten toe met één mond zouden spreken. Ik kreeg een lijst waarop de vergaderingen stonden gepland die ik geacht werd bij te wonen. Dat waren er tenminste vijf per dag. Wat een vooruitzicht..."

"Iedere patrouille die terugkwam, werd geëvalueerd en ik zorgde ervoor dat ik daar altijd persoonlijk bij was. Op deze manier hoorde ik van alles en kon opnieuw 'dingen regelen'. Het duurde niet al te lang of ze kwamen ook naar me toe met hun persoonlijke kopzorgen en besommeringen."

Mee op patrouille

"Koen was een luitenant, die voordat hij bij het luchtmobiele bataljon kwam, een commando-opleiding had gedaan. Hij had mijn volste respect vanwege zijn professionaliteit tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Aan hem vroeg ik hoe de mannen er over zouden denken als ik eens mee op patrouille zou gaan. Dat bleek geen probleem. Te voet door gevaarlijk gebied en dat was ik niet gewend. De groep waardeerde het dat ik met hen meeging en ik voelde mij veilig bij hen. Een professionele eenheid in de uitvoering van hun taken. Daarnaast kwam er ook steeds meer acceptatie richting mij. De samenwerking verliep steeds beter en het voelde goed. De bataljonscommandant vertelde mij eens dat er zich al vier commandanten kapot hadden gebeten op deze club. Ik antwoordde hem dat mij dat niet ging overkomen en dat ik mij er in vast zou bijten."

Een goede grap

"Natuurlijk zijn er altijd ontspannen momenten; ik had eens verteld dat ik tijdens mijn eerste opleiding op het OCKMar lid wilde worden van het Trompetterkorps van de KMar. Ik kon helemaal geen muziekinstrument bespelen, maar meldde me desondanks bij adjudant Mikuska. Dat zou immers ook nog een bonus van f 300,- opleveren. Toen hij vroeg wat voor instrument ik bespeelde, antwoordde ik 'triangel'. Daar bleek geen behoefte aan te zijn. Ik vroeg hem of ik toch mee kon lopen met een triangel. Het zou me toch

mooi extra geld opleveren, maar ik kon vertrekken.

Tijdens de kerstdagen werd op Kamp Holland een muziekkorps ingevlogen. Toen iedereen stond aangetreden in een hangaar werd plotseling mijn naam omgeroepen om naar voren te treden. Ik kreeg een triangel van een meter bij een meter bij een meter aangereikt die was gemaakt van zwaar betonijzer. De bijbehorende baton was al net zo zwaar. Onder luid gejoel en gelach moest ik in het gelid en mee in de maat."

Doelstellingen gehaald?

"Het doel om toe te zien op het functioneren van de politie hebben we niet gehaald. Met politiewerk had het namelijk niets te maken. Deze Afghanen werden opgeleid om *roadblocks* te bemannen, om voertuigen te controleren en om ons inlichtingen te verschaffen over mogelijke IED's (*Improvised Explosive Devices*). Meer dan 80% van hen kon niet lezen en schrijven. Drugstransporten werden doorgelaten. Tegen betaling gaven stamhoofden opdrachten aan hun mensen om soms geen aanslagen te plegen. Op die manier kon bijvoorbeeld een konvooi veilig van A naar B. De door Amerikanen verstrekte wapens aan de politie werden doorverkocht. Mij werd verteld dat er al

ongeveer 800 Afghaanse politieagenten door de Taliban om het leven waren gebracht. Je hoorde ook andere bizarre dingen, zoals over een NGO (*non-governmental organization*) dat een huis had laten bouwen dat bijna klaar was. Er werd een nieuwe keuken geïnstalleerd die de volgende dag al was verdwenen. De Afghanen konden het hout namelijk goed gebruiken om op te koken."

Persoonlijk diepte- en hoogtepunt

"Over een persoonlijk dieptepunt wil ik niet teveel kwijt, maar ik heb een adjudant van de KMar moeten repatriëren. Hij bleek een permanente dwarsligger en was zwaar in conflict met zijn pelotonscommandant; hij vormde daarom een veiligheidsrisico."

"Een hoogtepunt was natuurlijk dat Ina zich goed staande had gehouden tijdens mijn afwezigheid en dat het weer heel goed met haar gaat. Helaas overleed mijn schoonmoeder een paar maanden na mijn terugkomst. Een ander absoluut hoogtepunt was dat ik opeens een uitnodiging kreeg om, samen met de andere KMar-collega's, bij een reünie van het bataljon aanwezig te zijn. Anderhalf jaar na mijn uitzending werd ik opnieuw uitgenodigd door een sergeant-majoor van het

Kapitein Vijge mee op patrouille

verkenningsspeloton. Bij het lezen van deze uitnodiging sprongen de tranen van ontroering me in de ogen. Met veel plezier heb ik de uitreiking van zijn zilveren medaille voor 24 jaar eerlijke en trouwe dienst bijgewoond. Heb ik blijkbaar toch nog iets goeds gedaan."

Achtergronden

De *Police Mentoring Teams* (PMT) maakten deel uit van de *Task Force Uruzgan* (TFU). De TFU was een Nederlandse militaire operatie in de Afghaanse provincie Uruzgan tijdens de Afghaanse oorlog in de periode van 2006 tot en met 2010. Het maakte deel uit van de internationale troepenmacht ISAF van 22 oktober 2001 tot 28 december 2014 in het kader van *Operation Enduring Freedom* en de daaropvolgende *Operation Resolute Support* in Afghanistan.

De TFU bestond voornamelijk uit een *Provincial Reconstruction Team* (PRT), ondersteund door een *battlegroup* en specialistische eenheden zoals logistiek, genie, commando's en mariniers. Daarnaast had Nederland een fors luchtmachtelement in Afghanistan. De totale omvang van de Nederlandse bijdrage schommelde begin 2007 tussen de 1500 en 2000 militairen. De PRT was een de vier PRT's in de zuidelijke regio van Afghanistan en gelegerd op Kamp Holland in Tarin Kowt, de hoofdstad van de provincie. De staf en een groep van het PMT was gelegerd op en werkzaam vanuit Kamp Holland; de andere twee PMT's in Deh Rawod en Chora.

Het functioneren en opbouw van de *Afghan National Police*

(ANP) verliep nog steeds erg moeizaam. In sommige gebieden was de Afghaanse samenleving teruggedaan naar het systeem van vóór de Russische bezetting. Zeker niet gewend aan een politieorganisatie die (naar Westerse begrippen) onafhankelijk, onpartijdig en tribaal gebalanceerd haar taken professioneel uitvoerde. De Afghaanse politie was altijd een politiek instrument geweest met daardoor een negatieve beeldvorming. De samenleving was gericht op een stammenstructuur, waarbij de politierol vaak werd ingevuld door lokale milities. Die milities bevochten elkaar eerder dan dat ze samenwerkten; ze richtten *checkpoints* in om de eigen gebieden te beschermen: het Afghaanse symbool van veiligheid.

De ANP werd daarom allereerst de basisvaardigheden aangeleerd, zoals zelfbescherming bij mogelijke aanvallen. Daarna kwamen het bemannen van verkeerskruispunten en het houden van verkeerscontroles aan bod. Een voortdurend probleem was dat bij controles van registratiepapieren van auto en bestuurder om een gift werd gevraagd. Het echte politiewerk in de zeven grote steden, zoals moorden en dergelijke, was een zaak van een officiële openbare aanklager. Buiten de grote steden werd vaak recht gesproken volgens islamitisch recht, de sharia.

Een fietstochtje

Zoals vaker pakte ik in april 2024 mijn fiets uit een van de anonieme ambtenarentorens tegenover het station in Den Haag. Doel van de reis is stevast de Frederikkazerne, waar ik kan inloggen op mijn defensieaccount. Meestal bevat mijn mailbox uitvragen voor fulltime inzet. Dat past niet met mijn leuke en intense burgerbaan, maar deze keer was het anders. Wat bleek: het Programma implementatie MP-taken was operationeel geworden. De trekker van het geheel, kolonel Paul Vos, had een open vraag gesteld voor mogelijke inzet van reservisten.

Twee sms'jes, een paar telefoontjes en een enkele afspraak later maakte ik onderdeel uit van het Programma implementatie MP-taken. Mijn opdracht was om te bezien en daarna te regelen of inzet van zogenaamde Dienjaarders in het nieuw op te richten 101 Marechausseebataljon zou kunnen. Die opdracht met een compacte inzet van mijn kant paste wel in mijn burgerbaan.

41 EskKMar

Zelf heb ik gediend bij een van de laatste lichten dienstplichtigen, 94-7. Opgeleid bij de ROEK (Reserve officieren en kader) in Apeldoorn met een parate tijd als pelotonscommandant van het 2e peloton 41 EskKMar, heeft mijn diensttijd een onuitwisbare indruk op mij gemaakt. Met name de inzet tijdens de evacuatie van de Betuwe begin 1995 in verband met de gevaarlijke hoge waterstanden van de rivieren. Daar was grote paniek, de marechaussee hielp waar ze kon. We hielden bijvoorbeeld een oogje in het zeil bij een autodealer die zijn complete bedrijfsvoorraad op de Grebbeberg had geparkeerd. Maar ook andere koek, zoals bijdragen aan de veiligheid van de Betuwe zelf en het beveiligen van Hare Majesteit toen zij op bezoek kwam. Maar bovenal was het een fantastische tijd: met een groep onbekenden beginnen en met de meesten eindigen als makers.

Voor mij was het geen vraag om in militaire dienst te gaan, al ben ik wel

een zeldzaamheid in mijn familie. Die familie heeft het voor zijn kiezen gekregen in de Tweede Wereldoorlog. Geen stoere verhalen, maar leed. Mijn tante kreeg hongeroedeem en bezweek bijna; mijn vader moest als veertienjarige vanuit Leiden op hongertocht. Met die geschiedenis in mijn lijf belde ik in april 1994 naar Kerkrade, waar het plaatsingsbureau zat. Ik wist al dat ik twee maanden later klaar zou zijn met mijn opleiding in Wageningen. De man aan de andere kant van de lijn was heel behulpzaam: wilt u nog op vakantie? Enfin, begin juli 1994 was het zover.

Gemotiveerde Dienjaarders

De kennis opgedaan in Apeldoorn en Wezep komt nu goed van pas. Dienjaarders zijn namelijk goed vergelijkbaar met dienstplichtigen en de voorziene inzet ook. Er is wel één kenmerkend verschil: over het algemeen zijn Dienjaarders allemaal gemotiveerd. Ze kiezen namelijk vrijwillig voor een jaar werken als militair.

De voortekenen zijn positief. Ik denk dat de Dienjaarders gaan komen naar 101 Marbat. Ze stromen nu al binnen bij de KMar, maar nu nog niet bij het nieuwe 101 Marbat. Met een AMBV-opleiding en een paar weken specifieke opleiding (maximaal zestien weken in totaal) worden ze van spijkerbroek omgeturnd tot inzetbare militairen. Mijn doel is dat ze nuttig ingezet kunnen worden bij 101 Marbat, met name voor de taak bewaken en beveiligen. Maar ik vind het bovenal belangrijk dat er genoeg te doen is. We beginnen voorzichtig eind 2025 of begin 2026 met een eerste batch van tien, daarbij

rekening houdend met het absorptievermogen van de nieuwe eenheid. Het eindplaatje is grofweg honderd Dienjaarders in 101 Marbat: ongeveer tachtig operationeel en twintig in opleiding.

Veiligheid is niet gratis en ik ben bij voorbaat trots op de huidige generatie die daar actief aan gaat bijdragen. Kijk naar het laatste nieuws en beluister de maidenspeech van Mark Rutte als secretaris-generaal van de NAVO. Dienjaarders zijn hard nodig!

Dienjaar Defensie

Begin september 2023 was de officiële aftrap van het Dienjaar bij Defensie. Een nieuw concept voor jongeren: geen dienstplicht, maar vrijwillig een jaar bij Defensie aan de slag. Een jaar vrijwillig dienen betekent een opleiding krijgen en daarna meedraaien op de werkvloer. Het programma moet structureel gaan bijdragen aan het verhogen van de personele gereedheid en het verlichten van de werkdruk. Daarnaast kunnen deelnemers aan het Dienjaar maatschappelijk relevante werkervaring opdoen en daarmee hun loopbaanperspectief vergroten.

Na het Dienjaar zijn er voor de deelnemers mogelijkheden om als reservist te blijven. Het jaar draagt hiermee bij aan het uitbreiden van de groep reservisten met deskundigheid op verschillende vakgebieden. Deelnemers kunnen ook op bestaande vacatures worden geplaatst, als beroepsmilitair of burger. Dit alles helpt Defensie om voldoende personeel te krijgen en te behouden.

Conducteur – agent – marechaussee

Zo maar een gewone dag in juni. Wel warm, maar warme dagen hadden we in juni. Daar stond ik dan op het station in Hoek van Holland. Een echte dag voor het zomertentue. Ik voelde me een beetje naakt zonder nestel. Handen netjes op de rug en kijken naar de mensen. Iedereen keek naar iedereen.

Twee internationale treinen waren juist binnen. Enkele honderden mensen op het perron. De meute schoof haastig voor mij langs. Blijkbaar waren de meesten bang dat de boot naar Engeland zonder hen zou vertrekken. Althans dat leek zo, want velen wilden tegelijk door één smalle deur in de richting van de paspoortencontrole.

Twee oude dames

Niet iedereen ging echter naar Engeland, want tussen de voortstuwende menigte zeulden twee oude dames met wat handbagage moeizaam voort. Ouderdom tezamen in de orde van 130 jaar. In uniform op een station is gevaarlijk. Ik wist dat. Haast iedereen heeft dan wat te vragen. Ze komen dan op je af in de veronderstelling 'die zal het wel weten.'

Ook de twee oude dames hadden blijkbaar deze gedachte, want toen ze mij in de gaten kregen, gingen ze plotseling bakboord uit en stevenden recht op mij af. "Dag conducteur", zei een der dames. "Dag mevrouw", zei ik. "Waar staan hier de taxi's bij het station?", zei de grootste dame. "Ziet u, wij moeten naar Den Haag. Wij zijn drie weken met vakantie in Oostenrijk geweest", zei de andere dame. Beide dames zwegen nu even en nu was het mijn beurt om iets te zeggen.

"Hier staan geen taxi's bij het station mevrouw", zei ik. "Jammer", zei het kleine vrouwtje met een gezicht van 'nou dan staan we er goed op.' "Ik kan wel een taxi voor u bellen", zei ik. "Als u dat zou willen doen, erg aardig van u conducteur." Ja, dat wilde de conducteur dan wel even doen. "Wacht u maar aan het einde van het perron", zei ik. Dat was goed en kennelijk opgelucht gingen ze weer op weg voor de laatste etappe.

Centjes voor de moeite?

Ik belde het enige taxibedrijf in Hoek van Holland. "Ik stuur een taxi", zei een stem aan de lijn, "maar het kan nog wel even duren want hij is net weg." Tien minuten misschien, dat is lang, dacht ik. De dames maar even zeggen dat het nog wel even duren zou, anders krijgen ze zo'n rare indruk van de conducteur. Dus naar het einde van het perron.

De dames hadden de wacht al betrokken tussen wat koffers en tassen. "Over een minuut of tien komt er een taxi voor u", zei ik. "Erg aardig van u dat u hebt gebeld. Mag ik u wat geven voor de moeite", zei de grootste dame, die kennelijk als reisleidster het beheer over de centjes had. Zij deed een greep in een ouderwets beursje, neen geen portemonnaie, een echt beursje. Opgevekt wilde ze mij een kwartje geven voor de moeite. "Neen mevrouw, dat is niet nodig. Graag voor u gedaan", zei ik. Het beursje knipte dicht.

Van de marechaussee?

Zij stond nu recht voor me en keek mij strak aan van boven naar onder en weer terug. "U bent toch van het

ken 'als je me nou bedo...d.' "Van de marechaussee?", herhaalde ze langzaam, "gut, bestaan die dan ook nog?" "Ja mevrouw, die bestaan ook nog", was mijn antwoord. Ze dacht weer na. "Agent" begon ze, "ik herinner me iets van vroeger. Moet u eens luisteren." Ik luisterde, want aan haar gezicht te zien moest het wel belangrijk geweest zijn.

Petrus in de gevangenis

"Vroeger was ik bij het onderwijs", begon ze. "Schooljuffrouw in Bellingwolde. Weet u waar dat ligt, in Groningen." Ja, dat wist ik nog wel. "Het was een dorpsschool en ik gaf daar ook godsdienstles. Dat moest je er vroeger ook bij doen. Op een dag vertelde ik een klas kinderen een verhaal uit de Bijbel. Een verhaal van Petrus die gevangen werd genomen door Koning Herodes en in de gevangenis werd bewaard en later door een engel des Heeren werd verlost. Afijn, u kent dit verhaal wel uit de Bijbel", zei de mevrouw. Ik zag aan haar uitdrukking dat ik dit beslist ook moest weten. Ik knikte maar om het verhaal verder te horen. Aandachtig luisterde ik. "Een week daarop", vervolgde de mevrouw, "gaf ik weer godsdienstles in die klas. Voor ik begon, wilde ik wel eens weten wat de kinderen van mijn vorige verhaal onthouden hadden, dus vroeg ik wie Petrus in de gevangenis had gezet. En weet u agent, ik herinner me het nog als de dag van gisteren. Een klein wicht uit die klas gaf het antwoord. Een antwoord dat ik nooit heb vergeten. Het wicht zei: 'De marsees juf.' Ja, agent, dat zei ze." Ik werd stil en dacht dat het een grapje was, maar oudere mensen maken geen grapjes over dergelijke zaken. "Agent, dit heb ik altijd van de marechaussee onthouden."

Het moest wel lang geleden zijn dat deze mevrouw als schooljuf voor de klas had gestaan. De taxi kwam voor. Koffers en dames werden ingeladen. "Dag agent en nogmaals bedankt." Weg reden ze in de richting van Den Haag. Ik keek ze na. Zouden we echt al zo lang bestaan?, dacht ik.

spoor?", vroeg ze kennelijk verwonderd. "Neen mevrouw, ik ben niet van het spoor. Ik ben van de marechaussee", antwoordde ik. Ze schrok niet maar zweeg wel even. Ik zag haar den-

foto: Albert Zomer

Eerbetoon aan Jacco Westendorp

Op vrijdag 13 december jl. werd in het gemeentehuis van Almelo op ceremoniële wijze het viaduct van Aadorp naar Vriezenveen over de N36 vernoemd naar wachtmeester der 1e klasse Jacco Westendorp. Samen met de zuster van Jacco onthulde burgemeester Kortland het naambord. | Door: Eric Koopman

Dertig jaar geleden op 8 december 1994 kwam Jacco Westendorp, 32 jaar oud, ten gevolge van een eenzijdig verkeersongeval in de Sinaï-woestijn om het leven. Dat gebeurde tijdens een patrouillerit op de weg van Sharm El-Sheikh naar Eilat, 8 km ten zuiden van Nuweiba. Jacco, woonachtig in Almelo en werkzaam bij de dienst Grensbewaking Schiphol, was destijds uitgezonden voor de missie *Multinational Force and Observers* (MFO). Hij maakte deel uit van de *Force Military Police Unit* (FMPU) en was geplaatst op kamp El Gorah, het basiskamp van de MFO-missie.

Burgemeester Kortland, bestuurslid Breukers van het nationaal Veteranen

Platform, plaatsvervangend commandant KMar, generaal-majoor Costongs en dominee Bezemer spraken de familie en genodigden toe. Onder die genodigden waren missiegenoten en collega's van zijn voormalige dienstploeg.

De burgemeester sprak de hoop uit dat voorbijgangers bij het zien van de naam op het viaduct, bewust worden gemaakt van de offers, die onze militairen brengen voor vrede en veiligheid. Generaal Costongs haalde herinneringen op aan de missie en vertelde over het werk van Jacco op Schiphol. Mary An Bezemer leidde dertig jaar geleden op 14 december 1994 als legerpredikant de uitvaart van Jacco in Almelo. Zij noemde het viaduct een onzichtbaar koord van toen, naar nu en naar de toekomst.

Wat een enorme indruk maakte op de aanwezigen was het dankwoord van Jacco's zuster Zwanet; het werd even stil in de zaal. Zij haalde warme herinneringen op aan de vele brieven die hij naar zijn thuisfront stuurde. Daarna klonk 'Brothers in Arms', gespeeld door het ensemble van het Orkest Koninklijke Marechaussee.

De vernoeming maakt deel uit van het project 'Helden op Kunstwerken', een initiatief van het nationaal Veteranen Platform en de Stichting Coördinatie 75 jaar Vrijheid. Door het hele land dragen inmiddels tientallen viaducten en bruggen als eerbetoon de naam van een gesneuvelde militair.

Proces van een brugvernoeming

Aan de totstandkoming van deze benoeming ging een heel traject vooraf. Tijdens een Veteranenbijeenkomst in

2022 in Almelo werd door oud-KMar-collega Albert Zomer geopperd, in navolging van eerdere viaductvernoemen elders, een viaduct in de gemeente te vernoemen naar de in 1994 omgekomen wachtmeester Jacco Westendorp. Hij dacht nog dat de gemeente dit zo kon regelen, maar niets was minder waar.

Het plan werd voorgelegd aan het nationaal Veteranen Platform en bleek aan de nodige voorwaarden te moeten voldoen. Allereerst moet de familie toestemming geven en moet de militair zijn omgekomen tijdens de uitoefening van zijn dienst. Dan dient de commissie 'Helden op kunstwerken' van Defensie akkoord te gaan en het traject verder op te pakken. Ten slotte moeten gemeente en Rijkswaterstaat, laatstgenoemde als beheerder en eigenaar van een in de gemeente liggend viaduct, akkoord gaan.

Met deze opdracht ging de initiatiefnemer aan de slag en het moge duidelijk zijn... het zou nog enige tijd duren tot de uiteindelijke viaductbenoeming.

Aangezien de 'Stichting Veteranen Almelo' jaarlijks een krans/bloemstuk

legt op het graf van Jacco Westendorp, was bekend dat zijn beide ouders inmiddels waren overleden. De privacywetgeving staat echter niet toe contact op te nemen met nabestaanden of hiervan gegevens te krijgen. Aan de beheerder van de begraafplaats werd gevraagd of mogelijke belanghebbenden bij dit graf contact zouden willen opnemen. Begin 2023 reageerde de zus van Jacco. Het plan werd aan haar voorgelegd en ze gaf toestemming. Voor haar voelde dit als een waardige blijvende erkenning en herinnering aan haar broer, in de overtuiging dat haar ouders dit ook zo hadden gewild.

Dienstongeval

Albert wilde Jacco's zuster niet belasten met vragen over het overlijden. Dit zou toch makkelijk te vinden moeten zijn via het Justitiële documentatiearchief, via de KMar? Echter, er bleek niets meer te vinden in de archieven. Wat nu? Een speurtocht onder collega's was nog een mogelijkheid. Op sociale media werden oproepen geplaatst, maar dat leverde weinig tot niets op. Uiteindelijk werd duidelijk dat Jacco was omgekomen tijdens een patrouillerit.

Nu kon de aanvraag officieel worden ingediend bij de projectofficier van 'Helden op Kunstwerken' en bij de gemeente Almelo. Nadat bekend was geworden bij welk viaduct de familie het meeste gevoel had, gaf ook Rijkswaterstaat toestemming. Dat werd het viaduct over de weg van Aadorp naar Vriezenveen, waarover Jacco altijd fietste als hij van de wijk Schelfhorst in Almelo naar zijn ouderlijk huis ging.

Ceremonie en collega's

Jacco's zuster gaf aan dat zij het op prijs zou stellen dat ook collega's van Schiphol, van de opleiding, van de MFO-rotatie en de detachementscommandant, alsmede collega's betrokken bij de uitvaart bij de ceremonie aanwezig zouden zijn. Gelet op de privacywetgeving werd dit opnieuw een opgave deze te vinden. Het plaatsen op sociale media van gezichten van personen die bij de uitvaart aanwezig waren, leverde een reactie op en vervolgens werden meer betrokkenen gevonden. Met behulp van de KMar-casecoördinator kwam het tot een lijst van genodigden. Dit resulteerde in een waardige en respectvolle ceremonie met inachtneming van de wensen van de familie.

De Koninklijke Marechaussee heeft tussen 1946 en 1996 wel 34.000 dienstplichtigen onder de wapenen gehad. De meesten deden dienst bij de parate marechaussee-eenheden van het Eerste Legerkorps. Een kleine 1200 oud-marechaussees hebben nu een eigen Facebook-pagina: 'Dienstplichtig Marechaussees met groot verlot'. Twee jaar geleden meldde de veteraan Vincent van de Vuurst zich daar aan. Hij bleek een posttraumatische stressstoornis (PTSS) te hebben, zijn verhaal verscheen in het boek 'Met lege handen' en hij sloot onlangs zijn therapie definitief af met de terugkeerreis naar Bosnië. | Door: Frans Meijer

Zagreb, ow Joop Protzman en mar2 Vincent van de Vuurst

PTSS onder controle... en dan terug naar Bosnië

Van de Vuurst verraste mij niet alleen met deze aanmelding maar ook met zijn PTSS. Ik had al zo'n dertig jaar niets van hem gehoord of gezien. De begroeting was hartelijk en ik bestelde gelijk zijn boek. Bij het lezen sloeg ik steil achterover, maar daarover later meer.

2024, Vincent van de Vuurst

Missie

Eerst terug naar de Joegoslavische Burgeroorlog van 1991–1995 waarin het land uiteen viel in diverse staten. Begin 1992 raakten Kroatische Serviërs slaags met de Kroaten, zo massaal dat de Verenigde Naties (VN) ingreep. Er kwam een internationale troepenmacht – de *United Nations Protection Force* (UNPROFOR) – in vier regio's in Kroatië en een in Sarajevo. Nederland stuurde een verbindingsbataljon.

Medio 1992 braken er gevechten uit in Bosnië/Herzegovina tussen nog meer bevolkingsgroepen. De voedselstromen stagneerden. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR ging deze stromen coördineren, gesteund door de extra militaire bataljons op kosten van acht landen. Er kwam ook een apart Bosnië/Herzegovina Commando, waarbij ikzelf als MP-staf-officier was ingedeeld. Nederland leverde vanaf november 1992 samen met een Belgische compagnie 1 (NL/BE) VN Transportbataljon. Met dit bataljon werden op vrijwillige basis ook vier MP's uitgezonden van 101 BatKMar uit Wezep, onder wie dienstplichtig marechaussee der 2e klasse Vincent van de Vuurst.

Hij werd gestationeerd bij de bataljonsstaf in 'Hotel Nunspeet' in Busovača, zo'n 70 km ten noordoosten van Sarajevo. Omdat van een echte UN MP nog geen sprake was, werd Van de Vuurst uit veiligheidsoverwegingen gekoppeld aan de bataljonskassier. Als chauffeur/beveiliging vervoerde hij zijn chef door het hele land, individueel of in door pantservoertuigen beveiligde konvoien. De wegen via de bergpassen – geitenpaden genoemd – waren slecht en levensgevaarlijk. Hij repatrieerde na vijf maanden op 29 maart 1993.

PTSS

Vincent veranderde van een gezonde jonge vent in een man die volledig arbeidsongeschikt werd verklaard. Hij trouwde in 1993 met Thea; zij had twee kinderen en met haar kreeg Vincent twee kinderen. Het boek geeft een goed beeld van wat Vincent, zijn gezin, maar ook familie en vrienden allemaal hebben meegemaakt. Thea zei hierover: 'Ja ... PTSS heb je niet alleen.' Vincent stond af en toe helemaal buiten het gezin.

Diverse factoren hebben tot de PTSS geleid: een gebrekkige opleiding, het

meerdere keren beschoten zijn door Serven, in je eentje een tweekoppige wacht moeten overnemen die zojuist beschoten was, zonder te weten hoe de mitrailleur op die wachtpost werkt, een ongeval van een vrouwelijke collega, een gebrekkige debriefing (pas vijftien jaar later kreeg hij een brief van Defensie), het doodschieten van een *local* die de avondklok overtrad, etcetera. Met vrienden en kennissen praatte hij voortdurend over Bosnië. Het besef te willen helpen in Bosnië, terwijl dat niet kon en ook niet mocht, drukte steeds zwaarder. Het voelde alsof hij met lege handen stond. Zijn sollicitatie bij de KMar liep op niets uit, zijn werk liep uiteindelijk niet op rolletjes en de Nationale Reserve moest hij opgeven. Hij trok het fysiek niet meer, had slapeloze nachten en verschillende lichamelijke klachten.

In mei 2016 startte via het Veteraneninstituut een PTSS-behandeltraject met onder andere EMDR-sessies. In deze periode ontstond het idee een boek te schrijven, waarin ook zijn gezinsleden aan het woord komen. Vincents verhaal werd opgetekend door vrijwilligers van Humanitas.

Terugkeerreis

Vincent reisde ook terug naar Bosnië, enerzijds nieuwsgierig hoe het land er nu uitzag, anderzijds om zijn PTSS meer in evenwicht te brengen. Hij maakte deze 16-daagse reis met Martin Kampen, chauffeur van het transportbatal-

2024, Bedum, Dodenherdenking: Vincent van de Vuurst (links) en oud-mar2 Martin Hekstra

2024, verblijfshotel Palace in Kastel-Stari, nu een ruïne

2014, geitenpad bij Prozor, toen spekglad door sneeuw en ijs

jon. De aanschaf van het boek had hen weer bij elkaar gebracht. Met een huurauto uit Zagreb reden ze eerst naar de Adriatische kust, omdat ze vanuit Busovača vaak het Nederlandse verzorgings- en doorvoercentrum bij Split bezochten. Hun oude hotel Palace stond nu op het punt om gesloopt te worden.

Ze vonden bij Splitsko de locatie waar Martin in april 1993 met zijn viertonner 15 meter het ravijn in stortte. Ze deden plaatsen aan die tijdens hun missie niet bezocht mochten worden, zoals Mostar en Dubrovnik. In Mostar waren de sporen van de oorlog nog volop zichtbaar in de vorm van verlaten huizen met kogelgaten. Het museumbezoek bracht kippenvel en tranen. Ze bezochten de heuvels vanwaar Serven en Kroaten elkaar over Mostar heen bestookten. Ze reisden ook naar Busovača, Vitez en omgeving. Daar waren toen de compagnieën van het transportbataljon in tenten ondergebracht.

Tijdens de vier dagen in Sarajevo bezochten ze diverse musea, waaronder de *The Tunnel of Hope* die in 1992/1993 vanaf twee kanten onder het vliegveld Sarajevo door gegraven werd. Het *Museum of War and Genocide Victims 1992-1995* bracht beiden van slag, er was zoveel ellende zichtbaar. Met het bezoek aan de galerij oorlogsmisdadi-

gers in de City Hall rondde Vincent de Joegoslavische Burgeroorlog af. Vincent: "Ik vond het fijn dat Martin erbij was. In mei wil ik deze reis nogmaals maken, maar dan met mijn Thea."

Het gaat goed met het gezin Van de Vuurst, de PTSS is onder controle. Zijn deelname aan de samenleving is er altijd wel geweest. Vincent was jaren actief bij de dodenherdenking in zijn woonplaats Bedum. "Ik heb alles een plek gegeven. Het is daarmee iets tot rust gebracht."

'Met lege handen' is in 2023 verschenen bij uitgeverij Profiel in Groningen (ISBN: 9789052946214, prijs € 17,50), telt 122 pagina's en geschreven door Rik Herngreen en Jan van der Horst. Inmiddels uitverkocht, maar men overweegt een 2e druk.

Nijmegen 1981

'Grootschalig geweld'

Een brochure die de lezer niet onberoerd laat

Op vrijdag 22 november jl. vond in het Nationaal Militair Museum een bijeenkomst plaats van de 'Stichting Vrienden van het Museum der Koninklijke Marechaussee', een zogenaamde Vriendendag. Tweemaal per jaar presenteert de stichting tijdens een dergelijke bijeenkomst een brochure waarin steeds een (wat minder bekend) deel van de geschiedenis van marechaussee wordt uitgediept.

| Door: Willem Geense

Deze brochure nr. 61 werd aanvankelijk aangekondigd onder de titel 'Tanks op het Keizer Karelplein', maar bij de presentatie bleek de titel te zijn gewijzigd in: Nijmegen 1981, 'Grootschalig geweld'. De auteurs zijn generaal-majoor b.d. C.N.J. Neisingh en brigadegeneraal b.d. mr. R.J.F.M. Veltman.

De krakersrellen in Nijmegen in 1981 waar de brochure over schrijft, worden aangemerkt als een van de grootste openbare ordeverstoringen uit de naoorlogse tijd. Ze worden meestal aangeduid als de 'Piersonrellen'. Velen van de KMar die er bij betrokken zijn geweest, hebben daaraan een wrange smaak overgehouden.

De afgelopen veertig jaar waren er grote rellen in Amsterdam, Woensdrecht en Dodewaard. Daar werd ook door de marechaussee fors opgetreden (en overigens ook geïncasseerd), maar daarover is niet zo negatief geoordeeld. Waarom in Nijmegen dan wel? De nieuwe brochure geeft in maar liefst

88 bladzijden daar een helder antwoord op.

Eindredacteur Weekenstroo gaf een uiteenzetting over de totstandkoming van de brochure. Hoewel de rellen inmiddels 43 jaar geleden plaatsvonden, zijn er toch veel getuigen gevonden die er destijds nauw bij betrokken waren. De auteurs hebben ook nog diverse 'deelnemers' kunnen spreken, zoals marechaussees maar ook voormalige demonstranten en oud-journalisten. In totaal: achttien personen. Tevens bleken ruimschoots archieven beschikbaar te zijn.

Waarom zo'n chaos?

De grote vraag is natuurlijk waarom de geplande ontruiming in Nijmegen zijn uitgelopen tot de grootste rellen na de Tweede Wereldoorlog en waarom het zo'n grote chaos is geweest.

Die chaos speelde zich ook af in de Nijmeegse gemeenteraad waar tien jaar lang werd gediscussieerd over de ge-

plande parkeergarage Zeigelhof. Voor de bouw van deze garage moesten veertien woningen worden gesloopt, evenals het pakhuis 'De Eenhoorn'.

Bij de aanloop van de geplande ontruiming is meteen duidelijk dat alle partijen lijnrecht tegenover elkaar staan. De krakers eisen een 'vrijstaat' in Nijmegen en de raad houdt vast aan haar genomen besluiten. Al snel blijkt dat de Nijmeegse krakerswereld is versterkt met een harde kern uit Amsterdam, die hun ervaringen, tactieken en geweldsmiddelen uit de Amsterdamse kraakbeweging introduceren. Snel treedt een grote escalatie op waarbij de krakers starten met de opbouw van zware barricades. De auteurs hebben vastgesteld dat de Politie Inlichtingen Dienst (PID) van al dit alles nauwkeurig op de hoogte was en dat de politie niet ingreep.

Door de grote publiciteit ontstond een toeloop uit heel Nederland van krakers, autonomen en sympathisanten, zeker

toen de 'Landelijke Krakersdag Nijmegen' werd uitgeroepen. Daarnaast zijn er veel 'normale' demonstranten, die gewoon boos zijn op de chaotische besluitvorming van de raad. Zij begrijpen niet dat goede woningen moeten worden gesloopt, terwijl er weinig behoefte is aan nóg een parkeergarage. Daarnaast speelt dat de Nijmeegse gemeentepolitie lang van mening is dat zij de komende problemen zelf wel kan aanpakken, maar keer op keer wordt overdonderd door de snelle ontwikkelingen en zo voortdurend achter de feiten aanloopt.

Achtergronden 1980-1981

In de jaren 1980 was in Nederland vooral onder studenten radicalisering opgetreden en waren linkse politieke partijen, zoals CPN, PSP, PvdA, PPR en SP de smaakmakers geworden. Ook was landelijk het fenomeen 'kraken van leegstaande panden' ontstaan dat zich aanvankelijk vooral in Amsterdam concentreerde. De kraakbeweging in Amsterdam radicaliseerde en professionaliseerde in snel tempo.

In 1980 werden de grote rellen rond de inhuldiging van koningin Beatrix in maart gevolgd door de zeer gewelddadige rellen bij de ontruiming van het pand 'De Groote Keijzer'. Hier moest de KMar de Amsterdamse politie te hulp schieten met de inzet van eigen pantserwagens en zeven tankdozers/bergings tanks van de landmacht. In augustus van dat jaar vond de ontruiming plaats van een kraakpand aan de Prins Hendrikkade. Voor het eerst koos de KMar voor de inzet van een container waarin bijstandspersoneel met een kraan op het dak werd gezet. De Amsterdamse politie had nu samen met de KMar een grote ervaring opgebouwd bij dit soort grootschalige en gewelddadige ontruiming. Echter, bij de geplande ontruiming in Nijmegen een jaar later, bleek de Nijmeegse overheid niets te hebben geleerd van de krakersrellen in Amsterdam.

Nijmegen is decennia lang een katholieke en vooral conservatieve stad geweest en dat gold zeker voor de Katholieke Universiteit. In korte tijd is dit volledig omgeslagen en noemde het

stadsbestuur zich trots 'de meest linkse stad van Nederland'. Ook werd spotkend gesproken over 'Havanna aan de Waal' vanwege grote sympathieën voor Fidel Castro. De universiteit werd nóg radicaler en studenten eisten bijvoorbeeld dat de universiteit moest worden omgedoopt in de 'Ho Chi Minh' universiteit.

De Nijmeegse politie was in 1980 al wel druk met het verzamelen van informatie binnen de groeiende Nijmeegse krakerswereld. Zo meldt de PID dat de relschoppers voornamelijk gezocht moeten worden "in de kring van sociologen van de Radbouduniversiteit." Deze mensen zijn de drijfveer achter diverse acties die door de demonstranten ondernomen worden, aldus de PID.

De brochure bekeken

Zoals genoemd, is de brochure geschreven door Kees Neisingh en Rob Veltman. Kees was in 1981 een van de eskadronscommandanten die leiding gaf aan de ontruiming van de gekraakte panden in Nijmegen. Hij heeft voor deze brochure vooral de operationele kant onderzocht. Rob heeft zich verdiept in de besluitvorming rond de inzet.

De voorplaat van de brochure is weer belangeloos gemaakt door Jannes Douma. In de toelichting: "Het plein Zeigelhof te Nijmegen is zojuist door het 1e Esk KMar vrijgemaakt van demonstranten en krakers, die met heftig verzet wilden voorkomen dat 14 woningen en een pakhuis De Eenhoorn zouden worden gesloopt voor de bouw van een parkeergarage. De ontruiming is een grootschalige politieoperatie waarbij veelvuldig gebruik is gemaakt van traangas en de wapenstok. Een Leopard tankdozer kan nu barricade 2 in de Piersonstraat slechten. De marechaussees kunnen zich even ontspannen maar blijven alert."

Het is een prachtige en zeer gedetailleerde brochure geworden, verluchtigd met veel foto's, plattegronden, spotprenten en dergelijke. Bij veel lezers van Marechaussee Contact zullen herinneringen naar boven komen aan deze zeer heftige periode die enkele dagen

heeft geduurd, van 19 t/m 23 februari. In totaal zijn ongeveer duizend marechaussees ingezet. De persoonlijke ervaringen van marechaussees die met zeer grof geweld werden geconfronteerd, zijn aangrijpend. Even aangrijpend zijn de verhalen van jonge, 'ongewapende' demonstranten die klem kwamen te zitten tussen twee ME-pelotons. Pelotons die van elkaars optreden niets wisten en daarna op de jonge mensen insloegen, omdat ze niet weggingen... niet weg konden!

Zelf dacht ik een goed beeld te hebben van de hele operatie in Nijmegen, maar er in de brochure staan tal van onbekende zaken zoals over de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) die om 'politieke redenen' naar buiten toe werd aangeduid als Peloton Speciale Taken (PST). Het feit dat in het begin de krakers werden aangevalen door jonge Nijmeegse straatbendes waarna de krakers viermaal om bescherming door de politie vroegen en ook kregen. Het optreden van een 'spookpeloton' van de KMar dat bestond uit cursisten van de wachtmeeester- en opperwachtmeestercursus van het OCKMar. Dit reservepeloton werd zonder eigen eskadronscommandant en zonder operatiebevel zo maar door een plaatselijke politieofficier ingezet voor een moeilijke ontruiming, waar de andere eenheden niets van afwisten. Dit was kenmerkend voor de chaotische aansturing van de ontruiming. De commotie over de foto van de brekende wapenstok, de hetze vanuit de politiebond en de media enzovoort, enzovoort. Alles komt weer terug in de herinnering. Kortom, het is een indrukwekkende brochure die je bij lezing niet onberoerd laat.

De brochure is te koop voor € 2,50 bij de Stichting Vrienden van het Museum der Koninklijke Marechaussee. Dit kan op drie manieren:

1. Schrijf een brief met daarin de gewenste brochure(s) aan de penningmeester Stichting Vrienden van het Museum der KMar, Theeboomstraat 4, 3151 RR Hoek van Holland.

2. Stuur een e-mail met daarin de gewenste brochure(s) naar penningmeestervrienden@stichtingmuseumkmar.nl.

3. Vul het online bestelformulier in op de website vrienden.stichtingmuseumkmar.nl of scan de QR-code

“Het is maar tijdelijk...”

Pleegzorg in de meest twijfelachtige zin des woords

I Door: Willem Geense

Het drama van 30 mei 2024 waarbij een 10-jarig pleegmeisje uit Vlaardingen zwaargewond in het ziekenhuis is terechtgekomen, zit nog bij vele Nederlanders vers in het geheugen. Vooral omdat de gewelddadige pleegouders voor de gepleegde mishandelingen zijn opgepakt en snel duidelijk werd dat alle eerdere signalen niet werden opgepikt. Korte tijd later kreeg ik het bovengenoemde boekje op mijn leestafel.

Het is een autobiografische werk van oud-collega Ton Veld (1954) uitgegeven in 2023. De achterflap vat al bondig samen waar het over gaat: “De auteur wordt als zevenjarig kind geconfronteerd met de scheiding van zijn ouders, het kort daarna overlijden van zijn moeder en plaatsing in een pleeggezin/kindertehuis. De pleegouders hanteren een harde, spartaanse manier van opvoeding in plaats van een sfeer te bieden van liefde, geborgenheid en vooral veiligheid. In tegenstelling tot wat de titel van het boek zegt ‘Het is maar tijdelijk’ heeft dit alles bij elkaar geleid tot een jeugdtrauma, met psychische gevolgen zoals een gebrek aan zelfvertrouwen, depressies en sociaal disfunctioneren voor de rest van zijn leven.”

Link met Koninklijke Marechaussee?

Eerdere boekbesprekingen in ons tijdschrift draaiden vooral om de Koninklijke Marechaussee in diverse facetten, maar dit boekwerkje gaat vooral over Tons traumatische ervaringen in de jeugdzorg en pleeggezinnen. Op pagina 59 (van de 86) komt de marechaussee voor het eerst in beeld.

Na alle beschreven ellende in het pleeggezin waar Ton Veld in 1963 op zijn negende verjaardag (!) onverwacht naar toe werd gebracht, verandert in 1974 zijn wereld door een sollicitatie bij de marechaussee. “Weg uit het horrorhuis.” Het Opleidingscentrum Koninklijke Marechaussee op de Koning

Willem III-kazerne brengt eindelijk de noodzakelijke rust en structuur in zijn leven.

Over de discipline in de opleiding maar vooral over de kameraadschap, de vriendschap en het respect voor elkaar, schrijft Ton Veld veel lovende woorden. Helaas kan zijn plaatsing bij het Wapen niet alle opgelopen trauma's uitwissen. Ook tijdens zijn plaatsingen in de praktische dienst blijft hij last houden van spanningen en verkrampingen waar hij maar moeilijk over kan communiceren. Naar zijn collega's toe wordt hij vaak somber en zwijgzaam, en hij begint later te denken dat hij door zijn jeugdtrauma's PTSS heeft ontwikkeld. Zijn hele verdere leven blijven die jeugdtrauma's hem achtervolgen.

Waarde van dit boek

Er wordt veel geschreven en gepubliceerd over jeugdzorg en geestelijke gezondheid, maar dan meestal in de vorm van kritische rapporten over de organisaties en de instituties. In dit boekje komt iemand aan het woord die zelf op jonge leeftijd in dat systeem is terecht gekomen en daarover gedetailleerd kan vertellen.

Ton Veld haalt al in het begin van zijn verhaal het eindrapport ‘Onvoldoende beschermd’ uit 2019 aan van de Commissie De Winter, die onderzoek heeft gedaan naar de misstanden in de jeugdzorg/pleeggezinnen in de periode 1945-2019. Er staan veel citaten in met stevige kritiek op het langdurig fysieke en psychische geweld, vooral uitgeoefend door groepsleiders en pleegouders. Tons eigen ervaringen in de periode van 1960-1970 passen daar

naadloos in. Het betreffen vooral het gebrek aan begeleiding door de jeugdzorg/voogdij en het onvermogen dan wel de onwil om psychologische jeugdtrauma's te onderkennen en te behandelen.

Het boekje biedt de lezer een bijzonder inkijkje aan in een wereld die voor de meesten van ons onbekend is. Het kan ook een aansporing zijn om nog eens kritisch om ons heen te kijken, want bijna alle misstanden hebben plaatsgevonden onder het oog van de burens en de omgeving. Opgelopen jeugdtrauma's blijken ook daarna lang te kunnen doorwerken in het latere leven en werk.

Gaat het nu echt verbeteren?

Ton Veld opent zijn boekje als volgt: “In tegenstelling tot de jaren ‘60-70’ is de huidige pleegzorg kwalitatief verbeterd en geprofessionaliseerd. Ik ben ervan overtuigd dat de werving, selectie en begeleiding van pleegouders tegenwoordig op een zeer zorgvuldige en professionele wijze plaatsvindt.” Het boekje is voorafgaand aan het drama van mei 2024 verschenen en dat maakt het bovenstaande citaat extra wrang en triest tegelijk.

“Het is maar tijdelijk...”, paperback, uitgever Boekscout Soest, ISBN: 978-94-648-9787-6, prijs € 17,99, gratis verzending in Nederland en België.

What's in a name

SMC krijgt regelmatig de vraag of het mogelijk is als SMC'er een naamplaatje te bestellen.

We werken daar graag aan mee. Belangstellende SMC'ers kunnen hiervoor € 13,00 overmaken naar Stichting Marechaussee Contact op rekeningnummer NL82 INGB 0003 9121 06 onder vermelding van de naam die moet worden weergegeven op het

naamplaatje. Na afloop van een kwartaal zal een bestelling worden geplaatst en zullen de naamplaatjes worden verzonden. Daarnaast zijn we op dit moment ook

in overleg met een nieuwe leverancier van stropdassen. We hopen in een latere uitgave van Marechaussee Contact daarover meer duidelijkheid te kunnen geven.

Regio ALERT

Als SMC hebben we het afgelopen jaar heel veel gezelligheid langs zien komen. Naast de door ons zelf georganiseerde reünies blijken wat ons betreft ook de regiobijeenkomsten een schot in de roos.

Enthousiaste regiocoördinatoren hebben de handschoenen opgepakt, en daar zijn we ze dankbaar voor. In veel regio's zijn al meerdere bijeenkomsten geweest op de meest uiteenlopende plekken. Fijn dat we deze vanuit SMC financieel en met raad en daad kunnen ondersteunen.

Daar gaan we graag mee door. We willen dit waar mogelijk uitbreiden zodat zoveel mogelijk niet-actief dienende collega's samen herinneringen kunnen ophalen aan hun tijd bij ons Wapen, onder het genot van een hapje en drankje. In de agenda van Marechaussee Contact staan de nu bekende bijeenkomsten uiteraard vermeld, maar check vooral ook de oproepen op sociale media, op onze website en in onze nieuwsbrief. Mochten jullie zelf nog een oud-collega een gezellige middag willen bezorgen, iedereen met een blauw hart is welkom!

En, woon je in de regio Eindhoven, Limburg-Noord, Nijmegen, Zwolle-Kampen, Flevopolder of Den Helder en lijkt het je leuk om zo'n regiobijeenkomst te gaan organiseren? Neem dan contact op met Bert van Horen, telefonisch op 06-47776806 of per e-mail: regiobijeenkomsten@marechausseecontact.nl.

Financiële tegemoetkoming reünies

In 2024 is SMC gestart met een financiële tegemoetkoming voor het houden van een reünie met betrekking tot de eigen lichte, een opleiding of een uitzending. Daar is wel een voorwaarde aan verbonden.

Om in aanmerking te komen voor deze financiële tegemoetkoming moet er minimaal één nieuwe SMC'er worden aangemeld, waarvoor een bijdrage van € 100,- wordt gegeven. Vanaf vijf nieuwe SMC'ers is de bijdrage € 250,- en vanaf tien € 500,-, hetgeen meteen het maximum bedrag is wat wordt bijgedragen.

Deze regeling heeft SMC het afgelopen jaar een flink aantal nieuwe begunstigers opgeleverd en derhalve is deze ook voor dit jaar weer van kracht. Aanvragen en/of verzoeken om in aanmerking te komen voor een financiële tegemoetkoming zoals bedoeld in deze regeling, kunnen uitsluitend worden gedaan door een begunstiger van SMC. Aanvragen kunnen worden ingediend bij de SMC-commissie Promotie & Werving, bij voorkeur per e-mail: werving@marechausseecontact.nl.

Nieuwe SMC'ers

Dhr. G. van den Berg
Res 98-9

Dhr. J.B. van den Berg
Ber 75-6

Dhr. A.H.T. van Diek
Ber 95-6

Mevr. A. Dijkman-Lemson
Weduwe van W.D. Dijkman
Ber 55-3

Dhr. R.P.O. Fennema
Ber 73-6

Dhr. J.W. Gijsbertsen
Ber 71-5

Dhr. C. van der Groef
Dpl 83-2 / Ber 84-3

Dhr. F.H.M. Harbers
Ber 82-3

Dhr. P.A.M. Hoetelmans
Ber 65-5

Dhr. D. Kooy
Dpl 79-6 / Ber 80-6

Dhr. R. Koudijs
Dpl 79-1

Dhr. C.J. Noortman
Ber 66-2

Dhr. M. Ravenshorst
Ber 72-6

Dhr. E.E. Ruijters
Ber 70-4

Dhr. H.M.H.G. Schaeks
Ber 81-4

Dhr. H. van der Zaag
Ber 76-3

Welkom

Wij heten u van harte welkom. In totaal vormen nu 2285 SMC'ers, die dienen of gediend hebben bij de Koninklijke Marechaussee, het Korps Politietroepen of het Korps Militaire Politie/Koninklijke Marechaussee (of hun partners) en afkomstig zijn uit alle delen van onze bevolking, een substantiële kring van vrienden rondom de Koninklijke Marechaussee.

Het bestuur

Overleden

Dhr. J.T.M. van Aalst
Geboren 30-12-1945
Overleden 1-4-2024
Ber 64-4

Dhr. J.W. Damkot
Geboren 11-6-1950
Overleden 25-1-2025
Ber 69-1

Dhr. Q.J. Dorst
Geboren 30-3-1945
Overleden 29-7-2024
Dpl 64-6

Dhr. W.D. Dijkman
Geboren 30-6-1936
Overleden 20-11-2024
Ber 55-3

Dhr. J.G.H. Janssen
Geboren 20-1-1940
Overleden 16-12-2024
Dpl 60-4

Dhr. A.T.J. Jonker
Geboren 25-1-1933
Overleden 23-11-2023
Dpl 53-4

Dhr. C. Kraaiveld
Geboren 29-6-1936
Overleden 22-7-2024
Dpl 57-4

Dhr. J. Lolkema
Geboren 28-1-1927
Overleden 6-1-2025

Dhr. F.D. Meijer
Geboren 28-8-1941
Overleden 2-12-2024
Ber 59-5

Dhr. C.W. Mol
Geboren 30-11-1933
Overleden 27-10-2024
Dpl 53-1

Mevr. C. Pieter-Kostering
Geboren 18-12-1932
Overleden 19-3-2024
Wed. van M.T.P.P. Pieters
Ber 50-3

Dhr. Ph. Pillekers
Geboren 9-2-1934
Overleden 1-11-2024
Ber 54-1

Dhr. A.J. Tempelmans Plat
Geboren 10-12-1951
Overleden 29-11-2024
Ber 69-6

Dhr. J. Trompetter
Geboren 8-4-1935
Overleden 17-9-2024
Dpl 55-1

Dhr. G. Vingerling
Geboren 3-2-1940
Overleden 8-1-2025
Dpl 59-4

Dhr. B.J. Wisselink
Geboren 17-6-1942
Overleden 29-1-2025
Dpl 61-5

Bestuur en redactie van Stichting Marechaussee Contact betuigen de nabestaanden hun medeleven en wensen hen sterkte toe.

Stichting Marechaussee Contact
Postbus 125, 7590 AC Denekamp
www.marechausseecontact.nl

Voorzitter

André Peperkoorn
voorzitter@marechausseecontact.nl

Vicevoorzitter

Ed Cousin
vice.voorzitter@marechausseecontact.nl

Secretaris

Pier Scholte
Postbus 125, 7590 AC Denekamp
0049-5941999099 | alg.secretaris@marechausseecontact.nl
(eveneens adres voor melden van overlijden van SMC'ers)

Penningmeester

Gerrit Sels
0299-471242 / 06-22444926
penningmeester@marechausseecontact.nl
Bankrekening: NL82 INGB 0003 9121 06 t.n.v.
SMC te Purmerend (BIC: INGBNL2A)

Administratie

Gerrit Sels
Vrouwenzandstraat 22, 1443 WK Purmerend
0299-471242 / 06-22444926
beginstigersadministratie@marechausseecontact.nl
(inschrijven/opzeggen, wijzigen van (e-mail)adressen e.d. en informatie over en verwerking van bijdragen)

Reüniecommissie

Gerrit Reloe
06-30989598 | reuniecommissie@marechausseecontact.nl

Reservisten en veteranen

Bert van Horen
06-47776806 | veteranen@marechausseecontact.nl

Regiobijeenkomsten

Bert van Horen
06-47776806 | regiobijeenkomsten@marechausseecontact.nl

Coördinator nuldelijnsondersteuning/ veteranenondersteuning

Peter Klijn
06-53746545 | plijklijn@gmail.com

Promotie & werving

Loek Ruppert
06-28688859 | werving@marechausseecontact.nl

Redactie tijdschrift Marechaussee Contact

Henk Rijke
redactie@marechausseecontact.nl

Webredacteur

Joop Blanken
webredactie@marechausseecontact.nl

Redacteur e-mailnieuwsbrief

Joop Blanken
stmarcontact@gmail.com

Commandant Koninklijke Marechaussee

Postbus 90615, 2509 LP Den Haag

Stichting Marechaussee Contact

De Stichting Marechaussee Contact (SMC) is een ideële stichting zonder winstoogmerk, op 24 oktober 1977 opgericht te Buren (Gelderland). SMC is aangesloten bij het Veteranen Platform en onderhoudt nauwe banden met onder meer de Koninklijke Marechaussee, het Nederlands Veteraneninstituut en het Museum der Koninklijke Marechaussee.

De Koninklijke Marechaussee is een militaire politieorganisatie waarin in het verleden het Korps Politietroepen en het Korps Militaire Politie in Nederlands-Indië zijn opgegaan. Zowel beroeps- als dienstplichtig personeel, dat gediend heeft bij de Koninklijke Marechaussee en/of bovengenoemde korpsen, wordt van harte uitgenodigd zich aan te melden bij SMC. Uiteraard is actief dienend personeel van de Koninklijke Marechaussee van harte welkom.

Doelen

SMC heeft tot doel het onderhouden of vernieuwen van vriendschappelijke banden tussen hen die in het heden of verleden als militair of burger werkzaam waren of zijn bij de Koninklijke Marechaussee, Korps Militaire Politie/Koninklijke Marechaussee en Korps Politietroepen. Tevens draagt SMC ertoe bij dat belangstelling voor en verbondenheid met de Koninklijke Marechaussee en de nauw daarbij betrokken instellingen levendig wordt gehouden. SMC wordt bij het realiseren van haar doelen ondersteund door ongeveer 2300 begunstigers.

Hoe?

SMC tracht haar doel onder meer te realiseren door het:

- organiseren van contactbijeenkomsten, excursies en reünies
- deelnemen aan herdenkingen
- tonen van onderling medeleven bij lief-en-leedgebeurtenissen
- aandacht schenken aan hoogtijdagen van de Koninklijke Marechaussee
- uitgeven van Marechaussee Contact, zesmaal per jaar
- informeren via de website www.marechausseecontact.nl
- verzenden van een wekelijkse e-mailnieuwsbrief
- ondersteunen van de veteranenzorg binnen de Koninklijke Marechaussee
- beantwoorden van specifieke vragen
- geven van voorlichting

SMC'er worden?

Woont u in Nederland dan is de jaarlijkse bijdrage € 15,-. Heeft u een adres in het buitenland dan is de bijdrage € 20,- (in verband met hogere portokosten). Aanmelden kan op www.marechausseecontact.nl of scan de QR-code.

Nuldelijnsondersteuning

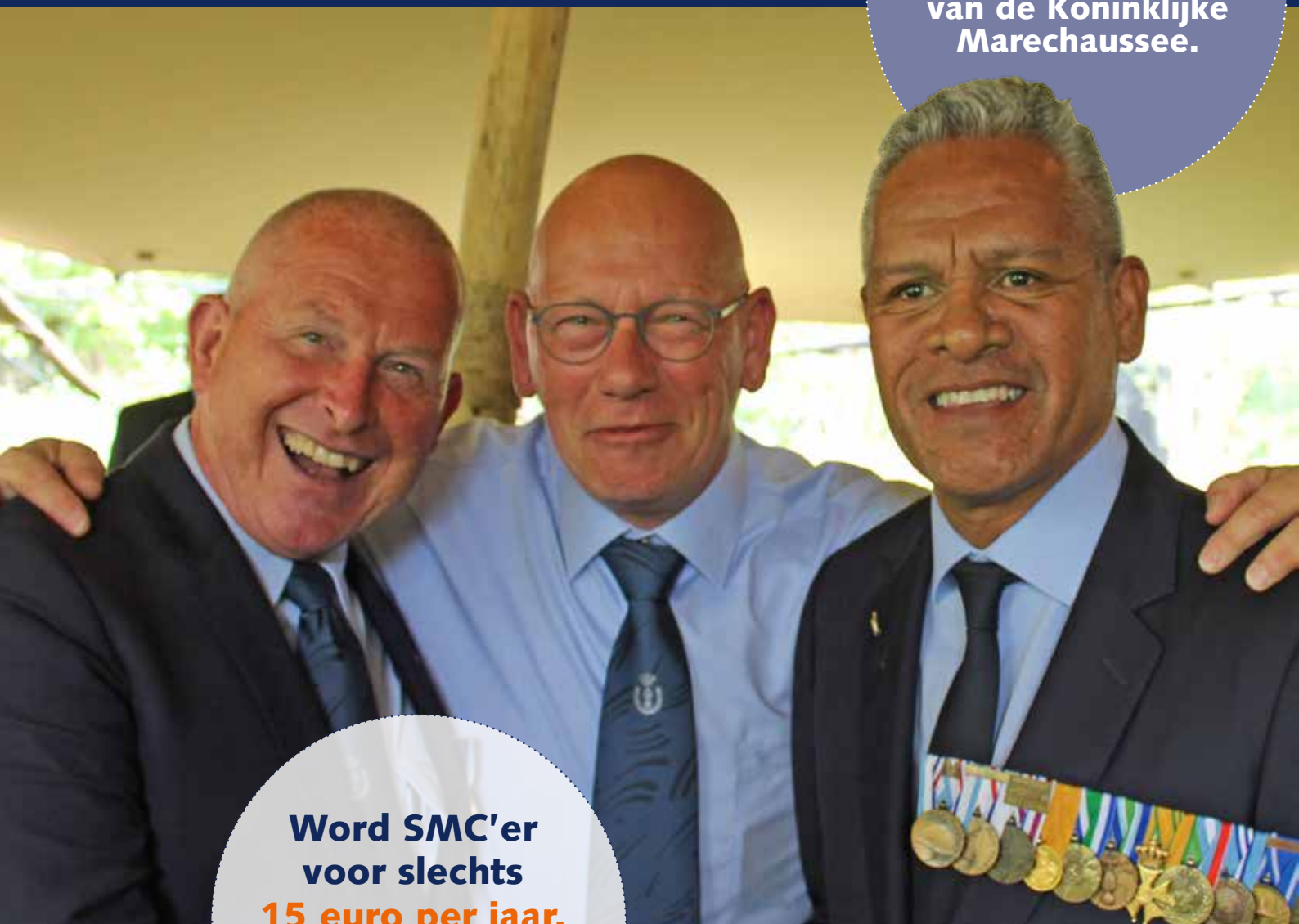
Het 'nationaal Veteranen Platform', de Samenwerkende Veteranenontmoetingscentra en het Nederlands Veteraneninstituut namen het initiatief tot het bieden van gestructureerde nuldelijnsondersteuning aan veteranen, militaire dienstsachtoffers en hun directe relaties. SMC participeert in dit ondersteuningsinitiatief. Het vfonds financiert dit met gelden uit de Nationale Postcode Loterij.

Stichting Marechaussee Contact

voor en door
(oud-)marechaussees

Voor iedereen
die op de hoogte
wil blijven van het
heden en verleden
van de Koninklijke
Marechaussee.

Word SMC'er
voor slechts
15 euro per jaar.
Je bent van
harte welkom!

www.marechausseecontact.nl of scan de QR-code

